

Katedra: Katedra románských jazyků
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor (kombinace): Španělský jazyk se zaměřením na vzdělávání
(anglický jazyk – španělský jazyk)

**VYUŽITÍ VIZUÁLNÍCH MATERIÁLŮ PŘI
VÝUCE ŠPANĚLŠTINY NA ZŠ.
USE OF VISUAL MATERIAL IN SPANISH
CLASSES AT BASIC SCHOOL.**

Bakalářská práce: 11–FP–KRO–005

Autor:
Linda NEUMAYEROVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Jerome Boyon

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
60	0	0	11	19	8

V Liberci dne: 22. 4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra románských jazyků

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Linda Neumayerová

adresa: Brněnská 2597, 47006 Česká Lípa

studijní obor (kombinace): anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání - španělský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Název BP: Využití vizuálních materiálů při výuce španělštiny na ZŠ.

Název BP v angličtině: Use of visual material in Spanish classes at basic school.

Vedoucí práce: Mgr. Jerome Boyon

Konzultant:

Termín odevzdání: 22. dubna 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 14. 12. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): NEUMAYEROVÁ

Datum: 22. 2. 2010

Podpis:

Název BP:	Využití vizuálních materiálů při výuce španělštiny na ZŠ
Vedoucí práce:	Mgr. Jerome Boyon
Cíl:	Seznámení a vyhodnocení funkcí vizuálních pomůcek při výuce španělštiny. Studium možných aktivit a jejich využití při výuce. Vytvoření pracovního listu pro výuku.
Požadavky:	Studium dostupné literatury a pravidelné konzultace. Prokázání schopnosti aplikovat teoretické a praktické znalosti, dovednosti a kompetence získané v průběhu studia.
Metody:	Analýza teoretické literatury, pozorování využití vizuálních pomůcek v učebnici ŠP, tvorba výukových materiálů a jejich vyhodnocení.
Literatura:	<p>Hendrich, J.: Didaktika cizích jazyků, Praha: Stát. ped. nakl., 1988</p> <p>Lerner, I. J.: Didaktické základy metody výuky, Praha: Stát. ped. nakl., 1986</p> <p>Pausewang, E.: 130 didaktických her, Praha: Portál, 1993</p> <p>Baudis, A.: Hry a cvičení pro didaktickou výchovu v mateřské a základní škole, Praha: Portál, 1997</p> <p>Choděra, R.: Výuka cizích jazyků na prahu nového století, Ostrava: Ostravská univerzita, 1999</p> <p>Greenwood, J.: Activity box: a resource book for teachers of young students, Cambridge: Cambridge University Press, 1997</p> <p>Seymor, D.: 700 classroom activities, Oxford: Macmillan, 2005</p> <p>Palomino, M.A.: Chicos Chicas 1, Madrid: Edelsa, 2002</p> <p>Šalková, M.: Hry při vyučování cizím jazykům, Olomouc: Kraj. pedagog. ústav, 1988</p> <p>Kret, E.: Učíme(se) jinak, Praha: Portál, 1995</p> <p>Ondráček, J.: Názorné vyučování na základní devítileté škole, Praha: Stát. ped. nakl., 1967</p> <p>Hadfield, J.: Beginners' communication games, Harlow: Pearson Education Limited: Longman, 2001</p>

Čestné prohlášení

Název práce: Využití vizuálních materiálů při výuce španělštiny na ZŠ
Jméno a příjmení autora: Linda Neumayerová
Osobní číslo: P08000299

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

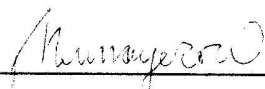
Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 22. 4. 2011

Linda Neumayerová

Anotace

VYUŽITÍ VIZUÁLNÍCH MATERIÁLŮ PŘI VÝUCE ŠPANĚLŠTINY NA ZŠ

Tato bakalářské práce se zabývá využíváním vizuálních materiálů v hodinách španělského jazyka na základních školách. Popisuje, jaké typy vizuálních materiálů a názorných pomůcek je možné v hodinách využít, v rámci jaké metody či aktivity, a jaký význam pro výuku a osvojování učiva mají. Struktura práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část rozebírá kurikulární dokumenty. Také v ní mapuji používání názorných pomůcek v dobách dřívějších a v neposlední řadě i metody a aktivity, které jich využívají v současnosti. Tato část čerpá z mnoha publikací z oblasti pedagogiky a didaktiky, zejména z knihy *Didaktika cizích jazyků* (Hendrich, 1988).

V praktické části své práce již aplikuji nastudované metody a aktivity do výukové praxe. Popisuji v ní, které metody či aktivity jsou v hodinách reálně využitelné, jak fungují a jakým způsobem se dají obměňovat.

klíčová slova: metoda, aktivita, názorná pomůcka, flashcard, osvojení

USE OF VISUAL MATERIAL IN SPANISH CLASSES AT BASIC SCHOOL.

This bachelor thesis is devoted to the use of visual material in Spanish classes at basic schools. It describes various types of visual material and visual aids that can be used within the learning process. Furthermore, it deals with methods and activities that use those aids and it also describes what significance they have in the learning process. The structure of the thesis is divided into theoretical and practical part.

The theoretical part analyses the curriculum documents. It maps the use of visual aids in the past and methods and activities that employ them nowadays. This part gathers information from various books of education and didactics, most of all from the book *Didaktika cizích jazyků* (Hendrich, 1988).

In the practical part I apply the studied methods and activities to the learning process. I describe which methods and activities are truly usable in classes, how they work and how we can modify them.

key words: method, activity, visual aids/material, flashcard, learning process

USO DE MATERIALES VISUALES EN CLASES DE ESPAÑOL EN LA ESCUELA PRIMARIA

En esta tesis se analiza el uso de materiales visuales en las clases de español de la escuela primaria. En ella, se describen varios tipos de materiales y utensilios visuales que se pueden utilizar durante las clases. Asimismo, se describen métodos y actividades basados en estos materiales y se explica qué grado de importancia tienen en el proceso de la educación y asimilación de conocimientos. La estructura de la tesis está dividida en una parte teórica y una parte práctica.

En la parte teórica, se analizan documentos que especifican el sistema educativo en la República Checa. De la misma manera, se observa el uso de materiales visuales en el pasado, así como los métodos y actividades utilizados en la actualidad. La información de esta parte se ha obtenido a partir de libros de educación y didáctica, especialmente de la obra *Didaktika cizích jazyků* (Hendrich, 1988).

En la parte práctica, se aplican los métodos y actividades estudiados en la parte teórica. Se describen los métodos y actividades que son realmente aprovechables, cómo funcionan y cómo podemos modificarlos.

palabras claves: método, actividad, materiales visuales, flashcard, asimilación

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Náslechy.....	9
2. Bílá Kniha, Rámcový vzdělávací program, Školní vzdělávací program.....	10
3. Psychologické hledisko vnímání (percepce).....	14
4. Metody ve vyučování.....	16
4.1 Koncepce výuky, metody a názorné vyučování z pohledu historie.....	18
4.2 Klasické výukové metody.....	20
4.3 Alternativní metody výuky cizích jazyků.....	21
4.4 Didaktické pomůcky	24
4.5 Aktivity zahrnující vizuální materiál.....	26
PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
Plány hodin – ukázky a reflexe.....	30
Závěr.....	47
Přílohy.....	49
Seznam literatury a použitých zdrojů.....	58
Seznam použitých tabulek.....	60
Seznam příloh.....	60

Seznam použitých zkratk a symbolů

MeV	-	Mediální výchova
OSV	-	Osobnostní a sociální výchova
RVP	-	Rámcový vzdělávací program
Stát. ped. nakl.	-	Státní pedagogické nakladatelství
ŠVP	-	Školní vzdělávací program
U	-	učitel
VMEGS	-	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
VÚP	-	Výzkumný ústav pedagogický
ZŠ	-	Základní škola
Ž	-	žák

ÚVOD

Výuka cizích jazyků je součástí vzdělávacích osnov již odedávna. V historii se vyučovalo zejména latině, v době komunismu se naši rodiče učili ruštinu a v posledních třiceti letech se školy zaměřují na výuku anglického a německého jazyka. Současné trend však vyžaduje něco více. Globalizace světa nás vybízí k tomu, abychom se začali učit dalším cizím jazykům. Překlenou se tak bariéry ve sjednocující se Evropě. Anglický jazyk stále zůstává na prvním místě současně s německým jazykem, který je pro Českou Republiku, vzhledem k jejímu položení, výhodný. Na gymnáziích a základních školách s rozšířenou výukou jazyků se dnes můžeme setkat s nabídkou výuky italštiny, francouzštiny a v posledních letech i s výukou španělštiny. Stále však nejde o výuku povinnou. Jedná se spíše o formu volitelných předmětů nebo o variantu kroužku. I to je alespoň dílčí úspěch.

Konkrétní osnovy pro výuku španělského jazyka na většině škol nejsou vypracovány. Můžeme se řídit tzv. Rámcovým vzdělávacím programem (více v kapitole 2), který nám poskytuje obecné zásady a vytyčuje očekávané cíle při výuce cizích jazyků na obecné rovině. Je tedy pak na jednotlivých školách, zda-li rozpracují osnovy i pro jiné cizí jazyky, než jsou angličtina a němčina. Pokud osnovy vypracovány nejsou (výuka tedy není povinná), záleží na samotném učiteli, jak se k výuce postaví, jaké metody zvolí a z jakých materiálů bude čerpat. Není to však jednoduché, jelikož učebních materiálů pro španělský jazyk není mnoho. Učitel tedy musí trávit daleko více času s přípravou hodin a s vytvářením potřebných materiálů, než například při výuce angličtiny, pro kterou je učebnic a výukových pomůcek nepřeberné množství.

Ve své bakalářské práci se budu věnovat využití vizuálních materiálů a metodám, které je uplatňují. Tyto pomůcky jsou důležitou součástí výuky a žákům pomáhají nejen při procesu zapamatování a vybavování si gramatiky či slovní zásoby. Zaměřím se na to, v jakém rozsahu se dají tyto materiály využít, jak efektivní ve výuce jsou a jaké druhy aktivit s nimi lze realizovat.

Práci rozdělím na dvě hlavní části. První z nich, teoretická část, se bude týkat náslechnů a pozorování jiných učitelů při hodině španělského jazyka. Dále pak rozpracuji teorii výuky. Budu čerpat z mnoha publikací v českém i anglickém jazyce a využiji i webové stránky s vizuálními materiály. Druhá část se bude týkat praxe. Vypracuji několik výukových plánů, které v praxi vyzkouším a následně zhodnotím. Praktická část proběhne na ZŠ Broumovská, kde v průběhu jednoho roku povedu kroužek španělštiny.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Náslechy

Pozorování práce jiných učitelů při výuce španělského jazyka jsem prováděla v průběhu jednoho semestru/pololetí. Jednalo se o dva různé učitele a obě hodiny byly formou zájmového kroužku.

Jeden kroužek probíhal na ZŠ Husova (základní škola s rozšířenou výukou jazyků). Ve třídě byli 4 žáci ve věku 10-12 let. Kroužek probíhal již půl roku dvakrát týdně 45 minut. Žáci uměli základní fráze ¿Qué tal?, ¿Cuántos años tienes? či ¿Cómo te llamas?. Ze slovní zásoby to byly zejména dny v týdnu, měsíce, zvířata, rodina, barvy, tělo a číslovky. Zvládali již také časování sloves v přítomném čase (avšak nevím přesně, v jakém rozsahu – které osoby).

V průběhu všech hodin se jako hlavní pomůcka využívala tabule smartboard¹ (jiná tabule, která by sloužila k psaní poznámek ve třídě nebyla, pouze magnetické tabule po obvodu třídy s připevněným anglickým vizuálním materiálem). Každá hodina tak začínala jejím „kalibrováním“. Pro děti to byla velice oblíbená činnost. Na konci hodiny často probíhala soutěž (hádanka nebo křížovka), kterou si žáci doma připravili pro ostatní.

Náplní většiny hodin bylo jedno téma (tématický okruh – statek, ovoce, oblečení, jídlo apod.). Nicméně, jejich návaznost byla dost nejasná. Zdálo se, že učitel přeskakoval z jednoho tématu na druhé a upevňování vědomostí nebylo dostačující. Často bylo využíváno webových serverů na procvičování slovní zásoby. Tak byl vlastně zahrnut názorný materiál (ve formě internetových stránek s obrázky). Žáky tato práce velmi bavila. Smartboard, jakožto interaktivní tabule, má mnoho využití a žáci se na práci s ní mohou podílet. Na internetu je možné najít množství cvičení různého typu (např. předložky spojené se slovní zásobou můj pokoj, forma spojování – toto cvičení žáci vyplňovali, avšak předložky ještě vůbec neznali, proto pro ně vyplňování nemělo moc význam, spíše naopak). Navíc nedostali od učitele pokyn, aby si předložky poznamenávali. Celá aktivita se tak zbytečně protáhla a ztrácela smysl, žáci byli zmatení. Když ale cvičení nakonec vyplnily, alespoň jednou si ho zopakovali. V případě, že je škola takto vybavena je velice příhodné s interaktivní webovými stránkami pracovat. Žáci jsou motivovaní, aktivní a navíc si cvičení mohou zkusit i sami doma a následně si pak nové učivo daleko rychleji

¹ Vysvětlení v kapitole 4.4

osvojit. Podobným způsobem byly zapojeny i jednoduché španělské písničky (ze serveru www.youtube.cz)

Kromě využívání interaktivní tabule, žáci také dostávali seznamy nových slovíček či frází (např. fráze týkající se jídla – s obrázky, nebo seznam sloves, která však neměla tématicky nic společného). Slovesa si pouze jednou přečetli a napsali si k nim význam v češtině. Následné procvičování či společné opakování však neprobíhalo (zda-li si žáci nová slovesa osvojili, nevím. V následujících hodinách, které jsem navštívila se s nimi již nepracovalo – opět chyběla návaznost, spojení a smysl nových sloves.). Do některých hodin učitel zapojil i hry. Například hru „Honzo, vstávej!“ na procvičení číslovek a zvířat.

Druhý kroužek probíhal na ZŠ Broumovská, kde v následujícím roce kroužek povedu. Ve třídě bylo 6 žáků z páté třídy. Kroužek probíhal od začátku školního roku (tzn. asi šest měsíců) jednou týdně 60 minut. Navštívila jsem tři hodiny. Všechny byly postavené na aktivitách a hrách pro zopakování slovíček s využitím vizuálních materiálů. Na začátku všech hodin se učitelka ptala žáků „¿Qué tal?“ (Jak se máš?). Žáci odpovídali pomocí přídavných jmen. Slovesa časovat neuměli. Učitelka považovala časování za příliš náročné a nechtěla děti zatěžovat. Poté následovaly již zmiňované hry. Například, na tabuli byly připevněné obrázky a úkolem žáků bylo k nim přiřadit psanou formu. Nebo hra „bingo“ na procvičení číslovek, hra „kufr“ (předvádění pantomimou) na zopakování sloves (v infinitivu). Výuku nové látky jsem neviděla, nicméně v rámci procvičování bylo použito několik forem vizuálních materiálů (obrázky oblečení, psaná forma slov na kartičkách, obrázky pro hru „kufr“ apod.). Na žácích bylo vidět, že je tato forma výuky velice baví.

2. Bílá kniha, Rámcový vzdělávací program, Školní vzdělávací program

7. února 2001 byl vládou České republiky schválen velmi významný dokument týkající se českého vzdělávacího systému, tzv. Bílá kniha - Národní program rozvoje vzdělávání v České Republice. Byly zde ustanoveny nové obecné cíle výchovy a vzdělávání. Vydáním Bílé knihy tak vznikl obecný rámec vzdělávací politiky pro Českou republiku. „Česká Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.“ (*Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*, 2001, s. 6). Samotný dokument je členěn podle základních sektorů vzdělávání – „předškolní, základní a střední vzdělávání dětí a mládeže od 3 do 19 let, vzdělávání mládeže ve vzdělávacích institucích terciární úrovně

a vzdělávání dospělých osob“ (*Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*, 2001, s. 7). Vydáním Bílé knihy byl zaveden systém více úrovní vzdělávacích programů. Na nejvyšším stupni se nachází státní program vzdělávání. Pod ním jsou rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Ty „specifikují obecně závazné požadavky pro jednotlivé stupně a obory ve vzdělání, vymezují rámec pro návrh učebních plánů a formulují pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů“ (*Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*, 2001, s. 34). Nejnižším stupněm jsou školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). ŠVP si zpracovává každá škola podle sebe. Otevírá se tak možnost pro větší flexibilitu vzdělávacího systému.

Již v Bílé knize se zmiňuje důležitost výuky cizích jazyků. Měla by být posílena na výuku alespoň dvou cizích jazyků na základní škole (samozřejmě postupně). První cizí jazyk by měl být zaveden už od 3. ročníku základní školy (dále jen ZŠ). Výběr druhého cizího jazyka by měl být umožněn na druhém stupni ZŠ. Posléze by měla být zajištěna návaznost výuky cizích jazyků i na střední škole.

Smyslem nové kurikulární politiky je, aby učitelé začali žáky připravovat na život, tzn. měli by žáky naučit učit se, pomoci jim získávat vědomosti a dovednosti, které jim při učení pomohou.² „Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence³ a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.“ (*Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, 2001, Praha: VÚP. s. 10)

Výuka cizích jazyků je rozpracována v jedné z devíti vzdělávacích oblastí – Jazyk a jazyková komunikace. Cizí jazyk napomáhá žákům v rozšiřování znalostí o jiných národech, jejich zvycích a tradicích. Znalost cizího jazyka usnadňuje komunikaci v rámci Evropy i celého světa.

RVP udává očekávané výstupy, v oblasti receptivních řečových dovedností, produktivních řečových dovedností a interaktivních řečových dovedností, pro oba stupně ZŠ.⁴ Vzhledem k tomu, že na většině škol je dána přednost anglickému jazyku jakožto prvnímu cizímu jazyku, výuka španělského jazyka tak spadá do kapitoly „Další cizí jazyk“. V této podkapitole jsou rozepsány očekávané výstupy jen pro druhý stupeň ZŠ.⁵ Žáci by v rámci výuky na ZŠ měli zvládnout komunikovat z běžných každodenních situací.

2 To se týká zejména 2. stupně ZŠ. Na první stupni ZŠ je učitel stále v roli „zprostředkovatele učiva“.

3 Více v *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 2007. Praha: VÚP. s. 12-17

4 Více v *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 2007. Praha: VÚP. s. 24-25

5 Více v *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 2007. Praha: VÚP. s. 85

Mezi učivo jsou zařazena i jednoduchá sdělení (např. pozdrav, blahopřání apod.). Výuka by měla probíhat v rámci tématických okruhů – rodina, škola, volný čas, oblékání aj.

Vzhledem k tomu, že svou praktickou část provedu na ZŠ Broumovská, nahlédla jsem do jejich ŠVP. Na prvním stupni se vyučuje jako první cizí jazyk pouze angličtina. Hodinová dotace je pro třetí a čtvrtou třídu 3 hodiny týdně, pro pátou jsou to hodiny 4. Na druhém stupni si žáci mohou jako druhý cizí jazyk vybrat mezi francouzštinou a němčinou. Jak jsem již předeslala v úvodu, výuka španělského jazyka na základních školách jako povinný předmět není, je tomu tak i na ZŠ Broumovská. Pro inspiraci k výuce kroužku španělštiny jsem se zajímala o jazyky druhého stupně a jejich obsah výuky, zejména o francouzský jazyk⁶. Francouzština má dvouhodinovou týdenní dotaci a lze si ji vybrat v 7. ročníku. Výuka probíhá zejména v rámci konverzačních témat (škola, domov, bydlení, příroda, zdravé stravování, cestování ale také reálie země...). Jednotlivé ročníky jsou pak detailněji vypsány i s obsahem učiva a průřezových témat. V rámci své práce budu vycházet z rozpracované tabulky obsahu učiva francouzského jazyka pro sedmý ročník (tabulka č.1).

Na základě získaných informací z Bílé knihy se domnívám, že vizuální materiály využiji zejména pro představování nových tématických celků, či při procvičování konverzačních témat, které mohou být založené na obrázcích. Díky průřezovým tématům bude možné zařadit do výuky i vizuální pomůcky z jiných předmětů, jako je například mapa. Vzhledem k tomu, že výuka cizích jazyků má překlenovat jazykové bariéry v Evropě, bude dobré využívat i učebnice, ve který bude možné vidět různorodost jednotlivých postav v rozhovorech (bude viditelné, že postavy pocházejí z různých zemí, nicméně dokáží se domluvit jedním jazykem). I tak je možné využít vizuální materiál.

6 Více v *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Škola pro všechny*. 2007. Liberec: Základní škola Broumovská Liberec. s. 100-103

Tabulka č. 1 – ŠVP Broumovská – Francouzský jazyk

CIZÍ JAZYK	FRANCOUZSKÝ JAZYK	2. stupeň	
		7. ročník	
Výstupy	Učivo	Přesahy	Průřezová témata
<p><i>Žák:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu, v textu vyhledá potřebnou informaci a odpověď na otázku používá abecední slovník učebnice a dvojazyčný slovník sdělí ústně i písemně základní údaje o své osobě, své rodině je schopen jednoduché konverzace napiše jednoduchá sdělení a odpověď na sdělení za správného použití základních gramatických struktur a vět porozumí jednoduchým otázkám a poskytne požadované informace 	<ul style="list-style-type: none"> → pravidla výslovnosti a pravopisu → pozdravy → oslovení → představování → poděkování → otázky na zdraví → pojmenování předmětů → přítomný čas → vyhledávání neznámých slov v jednoduchém textu → přídavná jména → základní číslovky do 100 → sloveso "etre" a "avoir" dny v týdnu, měsíce → poslechová cvičení → vyprávění v přítomném čase → otázka a zápor → osobní zájmena → použití základních předložek → slovesa 1. třídy → vazba „il y a“ 		<p>MeV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení</p> <p>OSV - morální rozvoj - osobnostní rozvoj</p> <p>VMEGS - objevujeme Evropu a svět</p> <p>MeV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení</p> <p>OSV - morální rozvoj - osobnostní rozvoj</p>

Zdroj: <http://www.zsbroumovska.cz/dokumenty/SVP/SVP.pdf>

3. Psychologické hledisko vnímání (percepce)

Některé z našich smyslů jsou vyvinuty již prenatálně (chuť). Čáp (1983, s. 28) uvádí, že vnímání je: „psychický proces, kterým zobrazujeme jevy působící v daném okamžiku na naše smyslové orgány“. Proto nám slouží k poznávání. Podle Jeana Piageta začínáme poznávat svět pomocí pohybů a smyslů v rámci senzomotorického stádia vývoje (do druhého roku dítěte). Názorné poznávání je tak našim prvním typem poznávání. Batolata mají velice rády smyslové zábavy (spojené se zvuky, hra na písku, s vodou apod.). Svými hrami si budují svět fantazie, který jim později nahradí média (televize, kniha apod.) – svět reálný. Batole dokáže myslet v představách. Svoje představy (jak něco vyřešit) pak provede bez rozmyšlení.

Povinná školní docházka v České Republice začíná nejčastěji v šesti letech (období prepubescence). Pro dítě je to radikální změna. Čas, který doposud trávil hrami, naplní školní povinnosti. Ve třídě od něj bude očekávána i vyšší kázeň. Funkce analyzátorů (orgány, kterými vnímáme) je již plně rozvinuta. Příhoda (1977, s. 252) tvrdí: *„Dítě vidí jednotlivé předměty, slyší jednotlivé tóny, chutní i čichá jednotlivé látky.“* V tomto věku mají děti schopnost číst texty či popisovat obrázky, i když jsou převrácené. Tato schopnost se časem vytrácí (asi kolem osmého roku). Mezi 6-8 rokem používají děti tzv. optickou paměť. Proto často nebývají schopné číst věty izolovaně. Podobným příkladem je přednášení básně. Pokud dítě přerušíme, není schopné navázat a musí si text přeríkát od začátku. Podobně můžeme mluvit o eidismu. „Eidický obraz má dvě základní vlastnosti: je ztotožněním představy s původním vjemem a zachovává jeho celistvost.“ (Příhoda, 1977, s. 269). Jakákoliv analýza však tento obraz naruší. Myšlení žáků tohoto věku je vázáno na předmětné představy. Názor a vizualizace tak pomáhají nejen pochopit složitější děje, ale dokážou tak i aktivovat nové podněty.

Pubescence (nejčastěji uváděno v rozmezí 11-15 let) je období, kdy už žák dokáže používat logické operace (indukce⁷, dedukce⁸, analýza⁹ apod.), což znamená, že dokáže myslet nezávisle na obsahu. Říčan (2006, s. 175) uvádí příklad „Všichni Čoru jsou Ungru. Všichni Ungu jsou opice. Co víme o Čoru?“ Pubescent též dokáže uvažovat o věcech, které nejsou skutečné, nebo neexistují. Percepce pubescenta jsou velmi bohaté. Rozvoj smyslových dojmů je již na daleko vyšší úrovni. Oproti prepubescentovi je už schopen obrazy analyzovat, izolovat jejich části z celku.

⁷ Postup od konkrétního k obecnému, od příkladu k obecné definici.

⁸ Postup od obecného ke konkrétnímu, od definice k příkladům.

⁹ Rozdělení celku na části.

Názorný materiál nám pomáhá formovat představy, zvyšuje motivaci k učení (následně ovlivňuje i pozornost) a v neposlední řadě pomáhá pochopit podstatné znaky a vztahy (např. pomocí schémat). Názornost by v hodině měla být spojena i se slovním výkladem. Čáp (1983, s. 193-194) říká, že: „Kombinace názoru s výkladem může být dvojího rázu.“ Učitel může názornou pomůcku pouze slovním výkladem doplňovat a usměrňovat pozorování žáků. Nebo se může rozhodnout pro samotný slovní výklad jako stěžejní část hodiny a názorná pomůcka tento výklad pouze dokresluje, upřesňuje či konkretizuje. První způsob je z hlediska času o mnoho náročnější, nicméně účinnější. Nezáleží ani tak na kvantitě vizuálních pomůcek v hodině, jako spíše na jejich správném využití v kombinaci se slovním projevem. Čím více jsou žáci do hodiny zapojeni (analyzování, vyvozování, činnost apod.), o to více jsou schopni si novou látku zapamatovat a následně osvojit. Abychom se ujistili, že žák si učivo osvojil, je třeba provádět různorodé operace (procvičovat), které vyžadují použití získaných vědomostí, je nutné s vědomostmi pracovat. Často se stává, že žák má poučku naučenou, ale nerozumí jí (např. v matematice „papouškování“ definic). Logické uspořádání učiva a jeho výkladu jsou důležité proto, abychom žákům usnadnili proces osvojování nových vědomostí (navazování na již známé informace, srovnávání, propojování s jinými předměty apod.).

Zapomínání do procesu učení patří stejně tak, jako osvojování. Zapomínáme zejména proto, že danou látku (jev) nepoužíváme. Nejvíce zapomínáme krátce po osvojení. Žák „je unaven, vzniká útlum, takže možnost vybavení je zhoršena“ (Čáp, 1983, s. 203). Žák tak potřebuje určitý čas na to, aby se mu osvojené učivo „rozleželo“. V tomto případě je výběr metody a její využití v hodině zásadní. Pokud je navíc do výuky zapojen názorný materiál (pomůcka), žakovy logické operace a jeho vnější činnost, zapamatování je trvalejší. Neméně důležitá je i motivace, která pomáhá k učení se zájmem. Samozřejmě bychom neměli opomenout ani opakování, jeho styl (způsob), množství a časové rozložení. „V mnoha výzkumech se shodně zjistilo, že lepší výsledky má opakování rozdělené na kratší časové úseky a oddělené přestávkami a jinou činností než opakování soustředěné.“ (Čáp, 1983, s. 204). Opakování by mělo být aktivní a formou samostatné činnosti žáků. Žáci jsou tak „nuceni“ k promýšlení vědomostí a jejich užití. A právě při opakování je možné pracovat s vizuálním či názorným materiálem. Je možné připravit množství různých cvičení a aktivit, do kterých se názorný materiál zapojí (žáci ho již třeba znají z procesu učení) a tak jim může pomoci při vybavování si již osvojeného učiva.

4. Metody ve vyučování

Co si vlastně máme představit pod pojmem metoda? Lerner (1986, s. 30) ji definoval takto: „Metodou rozumíme konstrukci činnosti a jejích druhů v takovém sledu a takovými prostředky (v závislosti na podmínkách), které nutně povedou k dosažení vytčeného cíle.“ Je tedy jasné, že na samém začátku vyučovacího procesu musíme mít vytyčený určitý cíl, kterého chceme společně (interakce učitel-žák) dosáhnout a na který pak aplikujeme různé metody. Metoda nám tedy pomáhá těchto cílů dosáhnout. Každá metoda sestává z určitých prvků. Mezi tyto prvky patří cíl, činnost, prostředky (názorné pomůcky), objekt činnosti (žák) a dosažený cíl. Podstata výuky závisí na vzájemných vztazích mezi těmito prvky.

Metoda je jedním z nástrojů celé výukové koncepce každé školy. Maňák (2003, s. 9) ve své knize říká: „Koncepce výuky jsou výrazem daného stavu poznání edukační reality, zobecňují dosažené teoretické poznatky i praktické zkušenosti a jsou východiskem pro nové nebo inovované pojetí výchovně-vzdělávací práce.“ Proces výuky má několik fází (většinou je to motivace, expozice, fixace, diagnóza a aplikace). V jednotlivých fázích vyučovacího procesu můžeme používat různé metody, které si však zachovávají svou podstatu, ale které se dané fázi dokáží přizpůsobit.¹⁰ Výběr vhodné metody pak tedy závisí na tom, kterou fází procesu výuky zrovna procházíme. Podle toho také zapojujeme do výuky vizuální materiály.

Výběr správné metody výuky je pro osvojení učiva zásadní. Je důležité, abychom správně analyzovali situaci, pro kterou metodu vybíráme. Tento proces není vůbec jednoduchý. Je nutné vyhodnotit množství parametrů, které výuku ovlivňují (např. věk žáků, složení třídy, vyučovaný předmět apod.).

V každé publikaci se rozdělení výukových metod liší. Lerner (1986, s. 103-104) rozděluje výukové metody do pěti skupin: „informačně receptivní metoda, reproduktivní metoda, metoda problémového výkladu, heuristická metoda a výzkumný metoda.“ Například informačně receptivní metoda se využívá téměř ve všech předmětech. Jedná se vlastně u výklad učitele, kdy žáci poslouchají, event. si dělají poznámky. Při výkladu může učitel využít různé didaktické/názorné pomůcky, jimiž může demonstrovat nové učivo. Záleží na učiteli, jak představení nové látky zahájí. Je pochopitelné, že za nejlepší způsob je považováno navázat na předchozí znalosti žáků a ty dále rozvíjet. Neméně podstatný je i fakt, že rozšíření znalostí je nutno dostatečně procvičovat, aby došlo k jejich

10 Více v Maňák, Josef - Švec, Vlastimil. 2003. *Výukové metody*. Brno : Paido edice pedagogické literatury ISBN 80-7315-039-5. s. 14

osvojení a dále k jejich reprodukci. Abychom však žáky neodradili používáním stejných aktivit či pomůcek, je třeba připravit několik druhů cvičení, které můžeme při procvičování obměňovat.

Maňák (2003, s. 49) rozdělil výukové metody do třech velkých skupin (tabulka č. 2). Z těchto metod vyberu jen některé, jež bude možné využít v kombinaci s názorností a vizuálními materiály v rámci výuky španělského jazyka.¹¹

Tabulka č. 2 – Přehled výukových metod

<p>1. Klasické výukové metody</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Metody slovní <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Vyprávění 1.1.2. Vysvětlování 1.1.3. Přednáška 1.1.4. Práce s textem 1.1.5. Rozhovor 1.2. Metody názorně-demonstrační <ul style="list-style-type: none"> 1.2.1. Předvádění a pozorování 1.2.2. Práce s obrazem 1.2.3. Instruktaž 1.3. Metody dovednostně-praktické <ul style="list-style-type: none"> 1.3.1. Napodobování 1.3.2. Manipulování, laborování a experimentování 1.3.3. Vytváření dovedností 1.3.4. Produkční metody
<p>2. Aktivizující metody</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.1. Metody diskusní 2.2. Metody heuristické, řešení problému 2.3. Metody situační 2.4. Metody inscenační 2.5. Didaktické hry
<p>3. Komplexní výukové metody</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.1. Frontální výuka 3.2. Skupinová a kooperativní výuka 3.3. Partnerská výuka 3.4. Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků 3.5. Kritické myšlení 3.6. Brainstorming 3.7. Projektová výuka 3.8. Výuka dramatem 3.9. Otevřené učení 3.10. Učení v životních situacích 3.11. Televizní výuka 3.12. Výuka podporovaná počítačem 3.13. Sugestopedie a superlearning 3.14. Hypnopedie

Zdroj: Maňák, 2003, s. 49.

¹¹Více v kapitole 4.2 Metody ve vyučování.

4.1 Koncepce výuky, metody a názorné vyučování z pohledu historie

Nejvýznamnější postavou v dějinách pedagogiky byl a stále zůstává humanista Jan Ámos Komenský. Byl zastáncem zásady názornosti v průběhu výuky. Cílem jeho snah bylo vzdělávat „všechny, všemu a všestranně“. Domníval se, že tak zbaví svět nepořádku a všichni dojdou k pravdě pomocí smyslů a rozumu. Je autorem mnoha didaktických spisů.¹² Avšak jeden z jeho spisů se týká vizuální materiálů přednostně, *Svět našich smyslů v obrazech – Orbis sensualium pictus*. Jedná se obrázkovou učebnici spojenou s popisky. Tak se děti snáze naučí číst jednotlivá písmena, „zvláště když napřed v ní položena abeceda symbolická, znaky totiž jednotlivých písmen s přimalovaným obrazem zvířete toho, jehož hlas písmeno napodobuje.“ (Komenský, 2001, s. 9)¹³. Stejně jako obraz samotný nám pomůže vybavit si, jak slovo správně přečíst. Při výuce bychom však měli používat i názornost skutečných věcí, předmětů apod. Názornost je pro Komenského základním kamenem jakéhokoliv poznání, které nám umožní vidět věci takové, jaké jsou a které následně zpracujeme rozumem (metoda indukce). Považuje tedy za důležité, aby tímto stylem probíhala i výuka ve škole: „A toho poněvadž vůbec se nedbá ve školách i žákům učivo se umítá ni rozumem postižené ni smyslům dobře naskytnuté, stává se, že práce za vyučování a se učením před se jde obtížně i nepatrný dává užitek.“ (Komenský, 2001, s. 7).

Stejný názor na spojení smyslového a rozumového poznání měl i John Locke (Singule, 1984, s. 129), anglický lékař, vychovatel a autor spisu *O výchově* ve kterém říká: „Nejjednodušší, nejsnazší a nejúčinnější ze všech způsobů jimiž se mají děti vzdělávat a vychovávat, je předkládat jim názorné příklady toho, co chceme, aby dělaly nebo se tomu vyhýbaly. Nic neutkví tak nenápadně, přesně a hluboce v mysli lidí jako příklad.“ I Locke se domníval, že by učení mělo pro děti být spíše hrou a odpočinkem (využívat např. hračky s písmem – tak se dítě naučí postupně číst, aniž by k tomu byly nucené).

S názorností se setkáváme v pojetí Jean-Jacquesa Rousseaua,¹⁴ jehož teorie „přirozené výchovy“ stavěla na bezprostředním vnímání. V průběhu vývoje dítěte bychom měli nechat přírodu působit na smysly co nejdéle, až poté do výchovy vstoupit. Ze všech smyslů Rousseau preferuje hmat, jelikož poznatky získané hmatem jsou pro nás nejspolehlivější. Společně s hmatem nejčastěji používáme i zrakový vjem. Hmat však napraví možné ukvapené závěry získané právě zrakem. Názornost Rousseau uplatňuje

12 Didaktika, Velká didaktika, Informatorium školy mateřské, Brána jazyků otevřená, Škola jakožto hra ...

13 ukázka viz. příloha č. 7

14 Jeho nejvýznamnější dílo: *Emil aneb o Výchově*

v době mezi 12-15 rokem dítěte. Učitel by mu měl ukázat řadu přírodních klamů (v rámci studia přírodních věd). „Emil“ (žák) by se měl však sám dopátrat jejich příčin.

Johann Heinrich Basedow se nechal inspirovat Komenského spisem *Orbis pictus* díky němuž sepsal svou vlastní učebnici tzv. *Elementární knihu*, která se zakládá na obrazových rytinách.

České země zažily v průběhu osvícenství jednu z nejdůležitějších reforem, reformu Marie Terezie. Díky pomoci Johanna Ignáce Felbiger (pruský opat) se i v českých školách kladl důraz na názorné vyučování a důležitost smyslových vjemů. Jeho metoda se nazývá „tabulková“. Jedná se o to, že Felbiger přepisoval texty z učebnic na tabulky, ze kterých se poté žáci učili. Nebyl to však opis celého textu, nýbrž pouhá počáteční písmena slov. Žáci se tak memorováním učili odříkat celý text. Tato metoda se však neobešla bez drilu či fyzických trestů.

Významnou koncepci vyučování přinesl v druhé polovině 19. století Johann Friderich Herbart. Zaměřil se na asociační psychologii, tedy na tvoření představ. Úkolem vyučování mělo být poskytnutí dostatečného množství názoru a následné rozšiřování asociací žáků. Herbart (Kyrášek, 1977, s. 119) vyučování rozdělil na 4 části: „jasnost, asociace, systém (uspořádání toho, co je asociované) a metoda (určité cvičení v postupu v tomto uspořádání).“ Můžeme shrnout takto: představení látky (s pomocí vizuálních/názorných pomůcek), vytvoření představy (nejlépe ve spojitosti s již známými představami), formulace pravidel a použití. Ideální by samozřejmě bylo, kdyby všechny čtyři části proběhly v jedné hodině. Herbart též mluví o tzv. *vyučování, jež pouze předvádí*. Právě tehdy žák v rámci učebního plánu přichází do styku s různými druhy zobrazení.

Na přelomu 19. a 20. století dochází k rozšíření reformní pedagogiky. Tato koncepce stojí proti pedagogice tradiční. Z představitelů reformní pedagogiky je třeba zmínit Ovideho Decrolyho, který se věnoval zejména potřebám dítěte. V jeho škole byly podporovány různé druhy dětské činnosti, mezi nimi i kreslení, malování nebo tvorba vlastních sbírek. Adolphe Ferriere byl stejného názoru, děti si třídili vlastní nasbírané materiály do různých sešitů či pracovních listů. Maria Montessori se věnovala především postiženým dětem. Její práce tak spočívala ve vytváření senzorického materiálů, se kterým pak děti pracovaly¹⁵.

15 Tyto pomůcky lze pořídit v současné době po internetu. Např. na stránkách <http://www.heda.cz/index.php?nid=6226&lid=CZ&oid=987853>

4.2 Klasické výukové metody

Z klasických výukových metod jsem pro svou práci vybrala tyto: metodu slovní – vysvětlování a metody názorně-demonstrační. Domnívám se, že vybrané metody bude možné využít ve vyučování i v kombinaci s vizuálním materiálem, zejména pak metody názorně-demonstrační.

Vysvětlování je metoda, kterou používáme asi nejčastěji. Je spojována s frontální výukou (forma výuky, během níž učitel pracuje hromadně se všemi žáky, usměrňuje jejich činnost, vede rozhovor apod., podle toho vypadá i uspořádání třídy). „Metodu vysvětlování charakterizuje logický a systematický postup při zprostředkování učiva žákům.“ (Maňák, 2003, s. 57). Nové učivo by mělo navazovat na učivo již osvojené. Žáci by sami měli vyvozovat definice (závěry) po dostatečném procvičení probírané problematiky (jevu). Učivo musí být srozumitelné a přehledné proto je v rámci této metody je možné využít i názorný materiál, který nám při vysvětlování pomáhá. Jeho funkce je v tomto případě podpůrná, ale ne zanedbatelná. Zejména při představování nového tématické celku (slovní zásoby) je dobré využít obrázků, které žáky motivují a učitelům pomohou při následném procvičování.

Podle Maňáka (2003, s. 77) jsou „*metody názorně-demonstrační* založeny na smyslovém vnímání, jež je základním procesem poznávání.“ Metody spadající do této skupiny však nemůžeme striktně oddělovat od ostatních. Naopak, provázanost například s metodami slovními je důležitá.

„Metoda předvádění zprostředkovává žákům prostřednictvím smyslových receptorů vjemy a prožitky, které se stávají stavebním materiálem pro následné psychické úkony a procesy.“ (Maňák, 2003, s. 78) 'Tato metoda by však neměla sklouznout k pouhému pasivnímu nahlížení na předmět (činnost). Žák by se měl aktivně účastnit předvádění jevů nebo po předvedení vyvozovat závěry plynoucí ze zjištěných faktů. Je na učiteli, aby si předvádění dobře metodicky připravil a celý proces pak usměrňoval. Pro zvýšení pravděpodobnosti úspěchu této metody je vhodné spojení s verbální posílením v průběhu demonstrace, čímž zapojíme více smyslů, které žákům usnadní proces osvojování.

Mezi metody názorně-demonstrační patří i *práce s obrazem*, resp. s *didaktickým obrazem*, jež nám pomáhá při edukačním procesu. Didaktický obraz může mít mnoho podob vizuálního sdělení. Učivo může být přehledně zpracováno na tabuli, na nástěnných

obrazech, v učebnicích apod.¹⁶ Maňák (2003, s. 84) při vnímání obrazu rozlišuje tyto úrovně:

1. prosté poznávání objektu a situace (pouhé vyjmenovávání prvních prostředků a dojmů), 2. bezprostřední věrný popis a vysvětlování obrazu, 3. výklad a vysvětlování informací obsažených v obraze (tehdy se informace z obrazu včleňují do systému poznatků, které jsou dále zpracovány myšlenkovými operacemi).

4.3 Alternativní metody výuky cizích jazyků

Použijeme-li slovo alternativní ve spojení se školou, měli bychom si představit něco jiného, neobvyklého či odlišného od klasických vyučovacích metod. Neznamená to však, že alternativní metody se používají pouze v alternativních školách, které se zaměřují na jiný styl výuky. Jiné, odlišné metody se totiž zavádějí i v běžných školách. J. Průcha (Alternativní školy, 1994) definoval alternativní školu takto: „Jsou to všechny druhy škol soukromých i státních, které mají podstatný rys – liší se od hlavního proudu standardních, běžných, normálních škol dané výchovně vzdělávací soustavy.“ První reformní školy v Československu vznikly ve 20. letech minulého století. Mezi hlavní rysy alternativních škol se řadí pozitivní přístup (pochvaly, úsměv, tvůrčí atmosféra), vlastní činnost, svoboda, hravost, kooperace.

Při výuce cizích jazyků je v současné době zvykem využívat co nejvíce různorodých metod, které výuku zpestří a tak žáky zaujmou. Mezi těmito metodami můžeme najít i takové, které využívají vizuálních materiálů (rozsah využití se samozřejmě různí od typu metody).

„*The Total Physical Response*“ je metoda podle Dr. Jamese J. Ashera. Jde o vyučování spojené s názorností a pohybem. J. Asher považuje za důležité, aby osvojování cizího jazyka probíhalo podobně jako osvojování jazyka mateřského, tedy odezíráním ze situací a jejich napodobováním. Při této metodě žák nepřijde do styku s gramatickou strukturou. Osvojování probíhá pouze formou mluvení.

„*The Silent Way*“ je další alternativní metodou. Zasloužil se o ni Caleb Gattegno. Důležitým aspektem je, jak učitel rozvrhne dobu mluvení mezi sebe a žáka. Žádoucí je, aby žák mluvil co nejvíce. Vizuální pomůcky žákovi pomáhají ve tvorbě asociačních řetězců, které se mu následně vybaví. Například tzv. výslovnostní karty, které jsou přítomné v učebně po celou dobu a učitel na ně v potřebném okamžiku ukáže. Nejznámější pomůckou této metody jsou však barevné tyčky, které mohou symbolizovat jak slova,

¹⁶ více v kapitole 4.4 Didaktické pomůcky

tak struktury. Liší se délkou a barvou. Pochopitelně tyto pomůcky používáme nejprve pro jazykové jevy, které lze prezentovat vizuálně (např. počítání, zájmena, předložky).

Metoda nazvaná „*The Oral Approach and/or Situational Language Teaching*“ je postavená zejména na mluvení. Učitel novou látku prezentuje pomocí vizuálních materiálů a předmětů společně s mimikou a pohybem. Tvůrce metody, Harold Palmer, rozdělil postup do tří kroků. Získávání vědomostí, fixování vědomostí v paměti opakováním a používání nabytých vědomostí v praxi (připomíná Bloomovu taxonomii kognitivních cílů¹⁷). Poté, co si žáci osvojí strukturu v ústní formě, zavede se i psaní a čtení (induktivní metoda).

Další metodou, která se jazyk snaží naučit přirozenou cestou je metoda „*The Natural Approach*“. I zde mají velký význam vizuální pomůcky (autentické texty, reklamní letáky, fotografie apod.), které napomáhají k osvojování si gramatických struktur i rozšiřování slovní zásoby. Používá-li se tato metoda s žáky na nižší úrovni jazyka, je často nutné tyto pomůcky upravit tak, aby byly srozumitelné a snadno pochopitelné. Jednou z negativní stran této výuky je skutečnost, že učitel žáky při této metodě neopravuje. Žáci se tak vyjadřují s chybami.

Mezi alternativní metody řadíme i *didaktickou hru*. J. Maňák (Výukové metody, 2003, s.126) definoval hru takto: „Je to jedna ze základních forem činnosti (vedle práce a učení), pro niž je charakteristické, že je to svobodně volená aktivita, která nesleduje žádný zvláštní účel, ale cíl a hodnotu má v sobě.“ Stejně jako každá jiná hra má i didaktická hra svá pravidla, které dítě musí respektovat. Ve výuce využíváme hry zejména proto, aby si žáci osvojili a procvičily nějaké učivo. A proto, abychom hru mohli zařadit do vyučovacího procesu, musí sledovat nějaký učební cíl (např. zopakování podstatných jmen se členy formou domina). Ten by však neměl překrývat samotnou podstatu hry. Hra by měla být učitelem koordinovaná, aby se vytyčený cíl výuky neminul účinkem. Tím však samozřejmě ztrácí na bezprostřední spontánnosti (což je jedna z charakteristik her). Pokud ale učitel hru povede správně, žáci si určitého omezení nemusí všimnout. Rozhodne-li se učitel pro zařazení hry do výuky, je třeba, aby při její přípravě respektovat určité zásady (tabulka č. 3).

¹⁷ Bloomova taxonomie sestává ze šesti po sobě jdoucích cílů. Jsou to zapamatování, porozumění, aplikace, analýza, syntéza a hodnocení (posouzení). Původně byly tyto kategorie v hierarchickém vztahu, tzn. jejich posloupnost byla žádoucí. V současnosti se tento názor změnil. První tři kategorie jsou stále v hierarchickém vztahu, zbylé tři již tak závislé na předchozí posloupnosti nejsou.

Tabulka č. 3 – Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky

Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky	
a)	vytyčení cílů hry (vytyčení cílů hry (kognitivních, sociálních, emocionálních, ujasnění důvodů pro volbu konkrétní hry)
b)	diagnóza připravenosti žáků (potřebné vědomosti, dovednosti, zkušenosti, přiměřená náročnost hry)
c)	ujasnění pravidel hry (jejich znalost žáky, jejich upevnění, event. jejich obměna)
d)	vymezení úlohy vedoucího hry (řízení hodnocení, svěření této funkce žákům je možné, až získají zkušenosti)
e)	stanovení způsobu hodnocení (diskuse, otázky subjektivity)
f)	zajištění vhodného místa (uspořádání místnosti, úprava terénu)
g)	příprava pomůcek, materiálu, rekvizit (možnosti improvizace, vlastní výroba)
h)	určení časového limitu hry (rozvrh průběhu hry, časové možnosti účastníků)
i)	promyšlení případných variant (možné modifikace, iniciativa žáků, rušivé zásahy)

Zdroj: Maňák, 2003, s. 129.

Při hodnocení výsledků her je nutné, aby byl učitel spravedlivý. Děti, zejména v mladším věku, v rámci soutěže více reagují na nespravedlnost. V dnešní době má učitel možnost nahlédnout do velkého množství příruček či přehledů her, kde nalezne jejich popis a postup. Je však už na něm samém, jak hru zakomponuje do vyučování a zda se daná hra stane součástí jeho vlastního repertoáru her. Příkladem didaktické hry může být již zmíněné domino, různé varianty karetních her či hry deskové. Použití těchto her při výuce cizích jazyků vede k zájmu žáků komunikovat a hovořit.

Typem didaktické hry je i tzv. *komunikační hra*. Ve výuce je hojně používána. Avšak nejedná se o variantu hry, při které by žák vyjadřoval své vlastní názory či pocity, nýbrž postupuje podle předepsaného schématu. Takový návod může být buď slovní, nebo s žáky vyšší úrovně můžeme použít pouze obrázkové schéma (viz příloha č. 4). Do této metody můžeme zapojit i vizuální materiál (ve formě fotografie či obrazu), o kterém se žáci mohou bavit. Následně se struktura rozvolní a žáci se můžou volně projevit.

4.4 Didaktické pomůcky

Základní pomůckou při výuce nejen cizích jazyků je pochopitelně učebnice. Z té čerpáme nejvíce. Představuje pro nás jakousi osnovu, které se držíme. Kromě učebnice však můžeme používat velké množství doplňkových příruček, předmětů či jiných pomůcek. Pomůcky vybrané pro výuky působí na naše vjemy a tak ovlivňují celý proces osvojování. Je proto důležité zvážit, jaké pomůcky v hodině použít (zda-li je vůbec využít¹⁸), v jakém časovém rozmezí, za jakým účelem a s jakým očekávaným výstupem. S tím úzce souvisí i výběr vhodného učebního postupu, který s danou pomůckou budeme aplikovat.

Materiální prostředky umocňují činnost učitele. Při jejich použití je žák více soustředěný a zvyšuje se i jeho motivace, schopnost vnímání a chápání. Hendrich (1988, s. 396) rozdělil materiální pomůcky do tří skupin, podle jejich funkce – funkce reprezentační (uváděcí), funkce stimulační a funkce motivační. Didaktické prostředky s funkcí uváděcí se podle Hendricha (1988, s. 396) „podílejí na reprezentaci (uvádění, výkladu, objasňování) učiva, dokumentují nebo navazují přímo či zprostředkovaně na učební informaci určenou k osvojení (zvuková nahrávka textu, graf časové závislosti dějů atd.).“ Pod stimulační funkcí si můžeme představit takový didaktický prostředek, který v žákovi vzbudí zájem o rozšíření, pochopení a zpracování nových informací (např. analýzy, syntézy apod.). Mluvíme-li o funkci motivační, máme na mysli takové didaktické prostředky, které vyvolávají žákův zájem o daný předmět. Tento typ didaktických prostředků žáka seznamuje „se zajímavostmi spjatými s vyučovaným předmětem; upozorňuje na zajímavosti ze života dané země, na její historii, tradice, zvyky, umělecká díla a vše, co souvisí s kulturou dotyčného národa.“ (Hendrich, 1988, s. 396).

Při výuce cizích jazyků se vizuálních pomůcek využívá hojně. Tyto pomůcky jsou často spojovány i se slovním či písemným projevem tak, aby žákovi usnadnily osvojování nového učiva či jeho opakování. Mezi vizuální pomůcky můžeme zařadit nástěnné obrazy, tabule, transparentní fólie, pomůcky předmětné apod.

S obrazovým materiálem se setkáme již v *učebnici*, v základní pomůcce. V současné době je většina učebnic bohatě ilustrovaná. Pro výuku španělského jazyka je však množství učebnic pro základní školu velice omezené a jejich dostupnost nedostačující. Ilustrace bývají spíše doprovodné, zvláště u textu. Žáci je mnohdy ani nevnímají, nebo informace s ilustrací spojené, které mohou využít, nevyužívají.

18 Přemíra využití pomůcek může vést ke stereotypu a následné demotivaci žáků

Využití *tabule a kříd* můžeme také zařadit do vizuálních pomůcek. I zde se totiž jedná o grafické vyobrazení jisté skutečnosti, které může učitel vyvíjet v průběhu hodiny. Je třeba dbát na estetickou formu a tabuli si správně rozvrhnout. Použití barevných kříd napomůže kýženému efektu. Tabule se nejčastěji používá pro zápis nové slovní zásoby či modelových vět.

Funkcí *předmětných pomůcek* je znázornění. Tento typ pomůcek pomáhá žákům upřesnit představy bez použití mateřského jazyka. Dokáží také přiblížit jisté rozdíly mezi domácím prostředím a studovaným prostředím v případě, že učitel zařadí do výuky autentické materiály (mapy, průvodce, prospekty, letáky, jídelní lístky, jízdní řády, pohlednice apod.). Pokud se rozhodneme využít autentických materiálů je nutné přihlídnout k úrovni žáků a případně pomůcky upravit tak, aby byla pro žáky přínosná a ne naopak. I zde bychom měli dbát na přiměřené využití podobných zdrojů informací.

Do skupiny *obrazových a grafických* pomůcek můžeme zařadit různá schémata a tabulky, které žákům usnadňují pochopení složitějších struktur v jazyce (viz níže, názorné tabule). Takto schémata mohou tvořit samostatný nástěnný obraz, nebo je můžeme v průběhu hodiny promítat na plátno (stěnu) pomocí zpětného projektoru (nebo na novějších typech tabulí - viz níže).

Mezi další vizuální pomůcky můžeme řadit také *názorné tabule, nástěnné obrazy či schémata*. Ve většině případů tyto tabule visí ve třídě po celou dobu výuky, nebo celého školního roku, působí tak dlouhodobě. Je na nich zjednodušeně vysvětlena například komplikovanější gramatická struktura či pravidla výslovnosti. Těchto schémat využíváme zejména při výkladu nového učiva. Pokud schéma vytváříme, je třeba dbát na to, abychom vystihli opravdu jen to podstatné a nepodstatné části vynechali. Důležitým faktorem při přípravě je samozřejmě používání barev, schémata jsou pak přehledná a pomáhají žákům v orientaci.

K podobným zobrazením můžeme využít také *magnetické tabule* (pokud se ve třídách ještě nacházejí – v současné době jsou totiž nahrazovány jinými typy tabulí, např. whiteboardy¹⁹ či smartboardy²⁰). Na tento typ tabule můžeme připevnit potřebný materiál a ponechat na ni tak dlouho, jak je třeba. Není nutné jej odstraňovat na konci každé hodiny. V případě, že už není potřeba, může být daný materiál odebrán a nahrazen jiným. Tomuto typu zobrazení říkáme dynamické (možnost přesouvání částí). Magnetické

¹⁹ Jedná se o nástěnnou magnetickou tabuli, s lesklým bílým povrchem, na kterou se používají speciální stíratelné fixy.

²⁰ Interaktivní tabule. Je propojená s počítačem a tak přenáší obraz z monitoru na tabuli. Můžeme na ni psát buď prstem a nebo speciálním popisovačem.

tabule jsou velice přínosné i pro procvičování gramatických struktur. Žáci dostanou například karty s jednotlivými slovy a jejich úkolem je seřadit je ve smysluplnou oznamovací větu nebo otázku. Následné posunování karet usnadní a urychlí celou aktivitu.

Foliografická zobrazení jsou vhodná pro sestavování celku z jednotlivých částí. Tyto části jsou nakresleny (vytištěny) na fólie a ty se následně skládají na sebe, aby vytvořily žádoucí obraz.

Neméně významnou pomůckou při výuce, zejména začátečníků, jsou tzv. *flashcards*. Jedná se většinou o soubor karet s obrázky či slovy, které učitel používá v průběhu vyučování. Jejich využití je mnohostranné. Například je můžeme využít pro výuku nové slovní zásoby nebo při jejím procvičování. Dostupnost těchto karet je v dnešní době velice snadná díky internetu, kde je možné si vyhledat mnoho tématických celků.

Pro výuku španělského jazyka v rámci své práce budu využívat nejprve metodu vysvětlování v kombinaci s prací s obrazem, na němž budu demonstrovat novou látku (ať už téma konverzační, gramatické či novou slovní zásobu). Postupem času se pokusím zapojit i metodu Silent way (zejména v rámci opakování). Pro její zavedení do výuky si připravím či vytvořím skupiny karet (flashcards) s obrázkovým či slovním obsahem (viz. příloha č. 5). V hodinách je pak v rámci této metody budu používat. V následné reflexi se pak pokusím zjistit jejich význam při procesu učení (Je jejich funkce pouze motivační? Zjednodušují proces osvojování nového učiva? Pomáhají při vybavování již osvojeného učiva? apod.). Po určité době (až si žáci upevní jisté fráze) bych ráda zapojila i metodu komunikační hry či jiné formy didaktických her (např. deskové hry nebo domino).

Z didaktických pomůcek budu zajisté využívat tabuli s barevnými křídami. Bude-li možné využít i nástěnných obrazů (mapa světa, Evropy), zapojím i jejich využití. Práce s ostatními didaktickými pomůckami se bude odvíjet od vybavení třídy, resp. školy. Pokud bude potřeba (usoudím, že žákům materiál práci usnadní, nebo jim jinak pomůže), vytvořím si vlastní vyobrazení či schémata, která si do hodin budu nosit.

4.5 Aktivita zahrnující vizuální materiál

Z obrovského množství aktivit, které jsou v současné době k dispozici jsem vybrala ty, které považuji za reálně uplatnitelné v hodinách kroužku španělského jazyka. Jedná se o aktivity, které pomohou procvičit základní probíranou látku jazyka (zejména slovní

zásobu). Většina zvolených aktivit je formou hry. Rozhodla jsem se proto z důvodu, že si žáci předmět zvolili jako zájmový kroužek po vyučování. Předpokládám, že budou již unavení a aktivity ve formě hry jim celý proces zpestří a budou je motivovat k dalšímu učení.

První aktivitou je hra „domino“. Její princip je známý. V rámci výuky cizích jazyků se dá využít při procvičování gramatických struktur, jako je například shoda podstatného a přídavného jména, podstatná jména se členy, slovesa s osobními zájmeny apod. Lze ji vyrobit téměř ke každému učivu. Největší efekt má, je-li ve hře maximálně 6-7 pojmů, které se navzájem kombinují.

Podobnou hrou je hra „dvojice“. Funguje na principu 2 slov (jevů), které je třeba k sobě přiřadit. Je možné ji hrát buď jako karetní hru s pravidly Černého Petra, nebo jako skládačku, při níž se přikládají k sobě 2 příslušné kartičky (mohou do sebe i tvarově „zapadat“, což umožňuje samokontrolu). Příklad takových dvojic může být 7.30 – půl osmé, Anglie – Londýn, dub – žalud apod. Opět se dá aplikovat na jakékoliv učivo.

Deskové hry jsou velmi vítány nejen u dětí. Pomyslným cílem je dojít se svou figurkou co nejrychleji na konec hracího pole. Nicméně cesta je plná políček s různými typy úkolů a zadání, která hráč (žák) musí splnit, aby mohl postoupit dál. Hra se může věnovat jednomu konkrétnímu jevu, nebo může procvičovat celou, dosud probranou látku (čím více různorodých úkolů, tím je hra pestřejší).

Aktivita, která se hodí na procvičování slovní zásoby, je „křížovka“. Může být postavena jako osmisměrka, nebo varianta, kdy žák podle definice musí určit, které slovo do prázdných políček doplnit. V tomto případě je možné, aby žáci křížovku tvořili sami pro své spolužáky.

Pro určování/procvičování barev se dá snadno použít aktivita, při které mají žáci za úkol ukázat, nebo se dotknout nějaké věci, která má požadovanou barvu. Variantou této aktivity může být opačný postup, kdy učitel ukáže na nějakou věc a ostatní mají určit, jakou barvu daná věc má. Podobným způsobem se dá procvičit i slovní zásoba týkající se vybavy ve třídě. Žáci dostanou za úkol ukazovat na jednotlivé věci.

Číslovky se mohou procvičit pomocí hry „Honzo vstávej“. Jak jsem již uvedla v kapitole 1, je možné do této hry přidat i opakování zvířat (např. A: Honzo vstávej. B: Kolik je hodin? A: Tři kočky.).

„Shromažďování částí/součástí“ je aktivita vhodná pro zopakování částí těla či kusů oblečení v kombinaci s psanou formou. Žáci dostanou předlohu (lidské tělo, kusy oblečení apod.). Doprostřed třídy rozházíme papírky s psanou formou vyobrazení. Úkolem

žáků je postupně najít jednotlivá slova a přiřadit je k obrázku, který mají na své lavici. Opačná varianta (podle psané formy hledat obrázky) je též možná. Aktivita se dá ztížit i tím, že jednotlivé části barevně rozlišíme (na papírky se slovy to samozřejmě poznačíme). Jinou variantou může být, když třídu rozdělíme do skupin a ve skupinách každý žák dostane za úkol přinést určitou část „skládačky“.

Procvičení *jednotného a množného čísla podstatných jmen* můžeme udělat následovně. Doprostřed třídy (kruhu, kde žáci sedí) se položí hromádka karet s obrázky věcí, které žáci znají (můžeme použít i pytlík nebo krabici pro uložení karet). Žáci si postupně tahají karty a řeknou, co na obrázku vidí. Následně slovíčko musí zopakovat v množném čísle (pochopitelně i se členem, což je ve španělštině leckdy nelehké vzhledem k chybějícímu střednímu rodu – např. *el alumno/ los alumnos*). Pokud žáci odpoví správně (případně slovíčko i správně vyhláskují), kartu si nechají. Pokud však odpoví špatně, kartu odloží vedle „lízacího“ balíčku. Po vypotřebování všech karet znovu začleníme do hry ty karty, které žáci určili špatně. Hru můžeme ztížit tím, že žákům řekneme, aby k podstatnému jménu přidali přídavné jméno, nebo ho barevně určili (např. *el cuaderno verde/los cuadernos verdes*). Balíček karet můžeme postupem času rozšiřovat o nové.

Znají-li žáci již více tématických celků, je možné s nimi hrát hru „*soubory*“. Připravíme si jednotlivé soubory karet stejné velikosti (např. části těla, oblečení, zvířata, rodina apod.). Na kartách bude psaná forma slovíček. Z každého souboru jednu kartu vytáhneme, zbytek karet smícháme dohromady a položíme lícni stranou dolů doprostřed stolu. Z vytažených karet si žáci jednu vyberou, přečtou si ji a položí ji před sebe. Poté žáci začnou postupně tahat z balíčku slovíčka. Pokud usoudí, že se hodí do jejich souboru, ponechají si ji. Pokud se jim nehodí, položí ji vedle původního balíčku. Tyto karty se vrátí opět do hry, až se spotřebuje první balíček. Vyhrává ten, který složí svůj soubor jako první.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část své práce jsem prováděla (jak jsem již předeslala v úvodu) na ZŠ Broumovská v Liberci. Hodiny španělského jazyka probíhaly formou zájmového kroužku po standardní době vyučování žáků. Ve skupině byli pouze 3 žáci z 5. ročníku ve věkovém rozmezí 10-11 let. Žáci, kteří chodili do kroužku v předchozím roce, nepokračovali. Tím se přípravy na hodiny značně zkomplikovaly, jelikož při jejich vytváření jsem počítala s tím, že žáci v kroužku již budou mít základní znalosti jazyka. Musela jsem tak upravit nebo úplně pozměnit cíle, kterých jsem chtěla v průběhu školního roku dosáhnout.

Při vypracovávání svých plánů hodin jsem postupovala podle ŠVP ZŠ Broumovské (více o ŠVP v kapitole 2). I tento plán jsem však musela upravit, jelikož naše hodinová dotace byla omezena pouze na jednu hodinu (tzn. 45 minut) týdně. Celá práce se tak samozřejmě ztížila, jelikož žáci neměli kontakt s jazykem jako při výuce ostatních cizích jazyků spadajících do osnov školy.

V této části práce předvedu některé ze svých plánů hodin, které jsem vypracovala, plánovaný postup v hodině samotné, následnou reflexi a zhodnocení využití vizuálních materiálů (zda-li byly použity, jakým způsobem, jakou funkci ve výuce plnily apod.).

Plány hodin – ukázky a reflexe

Tabulka č. 4 – Plán první hodiny

Hodina:	✓ první hodina, 6.10.2010
Cíle:	1. španělské pozdravy a rozloučení 2. ¿Cómo te llamas? -> Me llamo... 3. ¿Dónde está...? -> ...está en el sur/norte/este/oeste de Europa.
Materiály:	✓ mapa Evropy, mapa světa
Jazykové schopnosti:	✓ poslech ✓ mluvení ✓ psaní
Jazykový systém:	✓ slovní zásoba – pozdravy, rozloučení, fráze <i>Me llamo</i> ✓ komunikační fráze - ¿Dónde está ...? - ... está en el norte/sur/este/oeste de la Europa.
Způsob výuky:	✓ frontální ✓ interakce U - Ž
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	✓ V rámci použití vizuálních materiálů neočekávám žádné problémy. Avšak žáci budou mít problémy se španělskou výslovností. Například slovo <i>hasta</i> budou vyslovovat s /h/, nebo slovo <i>llamarse</i> s jednoduchým /l/. Žáky budu okamžitě opravovat, aby si postupně osvojili správnou výslovnost.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný postup v hodině:

Hodinu začnu pozdravem ve španělštině a budu opakovat tak dlouho, dokud jej děti nezopakují po mně. Poté si řekneme, jak se lidé ve Španělsku zdraví a jak se loučí, pozdravy napíšu na tabuli (na časové ose) i s českými ekvivalenty a počkám, než si je žáci přepíší.

V další části hodiny se žáci naučí osobní zájmena a sloveso „llamarse“. Žákům se tedy představím ve španělštině („Me llamo Linda“) a vzápětí se jich zeptám, jak se jmenují („¿Cómo te llamas?“). Bude třeba tuto otázku (i ukázkou odpovědi) několikrát zopakovat, aby žáci pochopili, jak správně na otázku zareagovat. Žáci si zatím do sešitu tuto frázi nebudou zapisovat. To provedeme až v následující hodině, kdy si vyčasuujeme celé sloveso „llamarse“.

Na konec hodiny použiji mapu světa. Nejprve si řekneme, kde se nachází Španělsko a ve kterých dalších zemích se ještě mluví španělsky (Latinská Amerika). Pak se budeme učit, jak použít světové strany při popisu polohy státu. Na tabuli nakreslím schéma pomocí šipek (sever, jih, západ východ). Naučíme se frázi „¿Dónde está España?“ a odpověď na ni „España está en el sur de Europa“. V této frázi posléze budeme obměňovat jména různých zemí, které žáci navštívili o prázdninách, a jejich polohu.

Reflexe hodiny:

Hodina proběhla podle očekávání. Využití tabule a barevných kříd v rámci výuky pozdravů a rozloučení bylo vhodné. Pro žáky bylo znázornění slovních spojení na časové ose daleko přehlednější a jasnější, než by byl pouhý slovní výklad. Mohli si tak daleko lépe představit v jakých časových rozmezích se daný pozdrav používá.

Práce s dalším vizuálním materiálem, mapou, byla pro žáky zejména motivační. Snažili se vzpomenout si na všechny země, které navštívili. Nicméně na první stupni žáci v osnovách nemají hodiny zeměpisu, nevěděli tedy, kde se jednotlivé země nacházejí. I přesto se hlásili a chtěli země na mapě vyhledávat. Tím si nevědomě procvičovali i požadovanou frázi.

Více vizuálních či názorných pomůcek jsem v hodině nevyužila. Nicméně, ze získaných poznatků je důležité pro přípravu dalších hodin vzít v potaz, že žáci zatím nedokáží opisovat z tabule tak rychle, jak jsem očekávala. Dále bude nutné zdůrazňovat, event. kontrolovat správné přepsání do sešitu (tzn. bez gramatických chyb).

Tabulka č. 5 – Plán třetí hodiny

Hodina:	✓ třetí hodina, 20.10.2010
Cíle:	1. v otázce: <i>Jak se máš?</i> – rozdíl v koncovkách mužského a ženského rodu, zápis do sešitu 2. procvičování slovesa <i>llamarse</i> 3. procvičení osobních zájmen
Materiály:	✓ obrázky naznačující náladu ✓ obrázky pohádkových postav na procvičení slovesa <i>llamarse</i> ✓ obrázek s postavičkami na procvičení osobních zájmen
Jazykové schopnosti:	✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	✓ komunikační fráze – <i>¿Qué hay en la clase?</i>
Způsob výuky:	✓ frontální ✓ interakce U - Ž
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	✓ Žáci si nebudou pamatovat správné koncovky slovesa → před procvičováním s obrázky sloveso zopakujeme společně s osobními zájmeny.

Zdroj: Vlastní.

Plánový postup v hodině:

Na začátku hodiny si zopakujeme pozdravy a osobní zájmena. Připravila jsem pro žáky cvičení s postavičkami, které ukazují na jiné postavičky, či skupinu postaviček. Úkolem žáků bude doplnit do bublin zájmena, která daná postavička říká.

Na konci minulé hodiny jsem se naučili 6 variant odpovědi na otázku „¿Cómo estás?“. Hodinu tak začnu zopakováním této fráze s pomocí obrázků, které již žáci znají. Poté si uděláme zápis do sešitu („Yo estoy: bien, mal, cansado, enfermo, alegre, furioso“). Bude třeba žáky upozornit (a také si to zapíšeme do sešitu), že koncovky některých přídavných jmen se mění podle rodu (ženského nebo mužského).

Dále budeme procvičovat sloveso *llamarse*. Připravím si obrázky známých postav a postaviček z filmů a pohádek, které by žáci mohli znát. Na základně těchto obrázků se jich budu ptát „¿Cómo se llama?“ Žáci budou odpovídat celou větou i s osobním zájmenem → „Él se llama Homer“.

Reflexe hodiny:

První cvičení na osobní zájmena žáky zaujalo. Komentovali ho mezi sebou, aby se shodli, které ze zájmen mají k jaké postavičce doplnit, což hodnotím pozitivně. Obrázky byly ve cvičení stěžejní, jelikož zde nebyl použit žádný text. Poté jsme si cvičení společně zkontrolovali. Proběhlo bez větších problémů.

Následně jsme zopakovali otázku „¿Cómo estás?“ a odpověď na ni (s pomocí stejných flashcards). V tomto případě byla funkce flashcards spíše podpůrná, nicméně zpestřovala průběh celého procesu. Nová přídavná jména jsme doplnily o koncovky pro ženský rod u těch případů, kde bylo potřeba (jak je psáno v plánu).

V poslední části hodiny jsme procvičovali sloveso „llamarse“ s obrázky s postavičkami z pohádek a známých filmů (jejich funkce byla stejná jako v předchozím cvičení). Žáci se během aktivity střídali a odpovídali stále stejnou větou. Obměňovali pouze osobní zájmeno él/ella a jméno postavičky z obrázku. Domnívám se, že v tomto případě zařazení vizuálního materiálu bylo vhodné a pro žáky motivační. Procvičení potřebné fráze bylo provedeno zábavnou formou.

Tabulka č. 6 – Plán páté hodiny

Hodina:	✓ pátá hodina, 10.11.2010
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. zapsat novou slovní zásobu – třída → znovu zopakovat → několik aktivit (smíchané karty – seřad', <i>Dotkni se...</i>) 2. číslovky 1-10 → flashcards, zapsat → procvičovat pomocí metody Silent way 3. sloveso <i>ser</i> v osobách jednotného čísla (variací pro <i>Me llamo...</i>)
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ obrázky třída ✓ flashcards číslovky ✓ kopie z učebnice – časování slovesa <i>ser</i>
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	✓ komunikační fráze – <i>Yo soy...</i> , <i>Ella es...</i>
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ frontální ✓ skupinová práce ✓ interakce U – Ž
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žáci mohou mít problémy s přiřazováním správného členu k podstatnému jménu, jelikož ve španělštině není střední rod. ✓ Očekávám diskuzi kvůli slovesu <i>ser</i>, které dětem bude asociovat český význam slova. Budu se snažit tuto situaci minimalizovat a přejít ji „bez povšimnutí“.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný postup v hodině

Poslední částí předchozí (tj. čtvrté) hodiny bylo představení nové slovní zásoby – třída. S žáky jsme ji zatím osvojovali verbálně několikerým opakováním. K tomuto opakování se ještě jednou vrátím. Se stejnými obrázky i s kartami (flashcards) s psanou formou. Nejprve si je zopakujeme pomocí metody Silent way, kdy budu žákům obrázky ukazovat a oni je budou pojmenovávat. Poté je smíchám s kartami s psanou formou a úkolem žáků bude (formou skupinové práce) obrázky přiřadit ke slovům. Následně si slovní zásobu zapíší do sešitu i s českým významem. Jako poslední aktivitu spojenou se slovní zásobou třída zapojím pohybovou aktivitu „Dotkni se...“. Ta spočívá v tom, že žákům budu říkat jednotlivá slova a jejich úkolem bude dotknout se té které věci.

Poté začneme s představováním číslovek od jedné do desíti, které mám připravené také ve formě flashcards. Postupně je budu připevňovat na tabuli a zapisovat k nim psanou formu. Žáci si budou přepisovat do sešitu. Na procvičení použiji stejnou metodu, jako při procvičování tématického celku třída – Silent way. Více se číslovkám ale budeme věnovat v dalších hodinách ve spojení s množným číslem podstatných jmen.

Na konci hodiny žákům rozdám kopii s časováním slovesa „ser“. Vysvětlím jim význam slova a jeho použití na obrázcích dětí, které se navzájem představují. Použití procvičíme pomocí obrázků s postavičkami, které jsme používali na procvičení slovesa „llamarse“, tak si lépe zafixují podobnost těchto dvou frází („Él se llama Homer“, „Él es Homer“).

Reflexe hodiny:

Při opakování slovní zásoby byly žáci velice aktivní, zejména ve skupinové práci (práce s obrázky a nutnost komunikace mezi sebou jim dala možnost se v hodině projevit více, než je tomu normálně). Při pohybové aktivitě se pochopitelně snažili být co nejrychlejší, soutěživost je pro ně významným hnacím motorem. Soudím, že v tomto případě byl vizuální materiál velice nápomocen k vybavování si požadované slovní zásoby.

Následovalo namátkové opakování číslovek (součást metody Silent way). Vizuální materiál je pro tuto aktivitu vhodný, nicméně dá se pochopitelně použít i varianta ukazování číslovky na prstech.

Na vyčasované sloveso „ser“ nám nezbylo již moc času. Vzhledem k tomu, že žáci dostali okopírovanou stránku z učebnice, kde je pomocí obrázku dětí ve třídě jasně vysvětleno, jak sloveso použít, neměli s ním problémy. Přečetli jsme si jej a vyzkoušeli na několika obrázcích postaviček věty ve formě „Él es ...“ nebo „Ella es ...“. Zápis do sešitu nebyl nutný, žáci si kopii z učebnice nalepí.

Tabulka č. 7 – Plán sedmé hodiny

Hodina:	✓ sedmá hodina, 1.12.2010
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. opakování číslovek – Silent way, přiřazování psané formy k číslům 2. cvičení na číslovku v kombinaci s množným číslem podstatných jmen – handout²¹ 3. nová slovní zásoba – členové rodiny 4. domácí úkol
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ flashcards číslovky ✓ handout – cvičení na číslovky + podstatná jména ✓ flashcards – členové rodiny
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ frontální ✓ samostatná práce ✓ interakce U - Ž
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žáci mohou mít problémy s formou množného čísla podstatných jmen. Je potřeba je znovu upozornit předem na pravidla tvoření množných čísel a zdůraznit slovíčka, která se tvoří nepravidelně

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný postup v hodině

V předchozí hodině byla probrána tvorba množného čísla podstatných jmen. V této hodině bych tedy chtěla navázat a spojit číslovky s množnými čísly podstatných jmen. Nejprve si však samotné číslovky procvičíme podobnou metodou, jakou jsem využila již v předchozích hodinách – přiřazování flashcards k psané formě. Avšak používání stejných aktivit při opakování slovní zásoby by mohlo žáků znepříjemnit průběh hodiny. Proto jsem zařadila pozměněnou verzi aktivity. Žáci nebudou pracovat ve skupině, ale budou se střídat u tabule a k číslovkám budou slova přepisovat. Tak si procvičí i pravopis. Na kombinaci číslovek a množného čísla podstatných jmen jsem si připravila cvičení (s obrázky, které žáci již znají), které si samostatně vypracují a pak jej společně zkontrolujeme a opravíme.

²¹ Handout je vypracovaný materiál, který se v hodinách žákům rozdává.

V druhé části hodiny si představíme další tématický celek slovní zásoby – rodina. Procvičení a zápis bude probíhat stejnou formou, jako předchozí skupiny slov (tzn. využití flashcards a práce s nimi).

Na konci hodiny dostanou žáci zadání domácího úkolu – napsat věty a použít v nich slovní zásobu třídy. Věty pochopitelně vymyslí v češtině, jen dané slovíčko bude ve španělštině, aby si lépe zafixovali psanou formu.

Reflexe hodiny

Aktivita na zopakování číslovek měla u žáků velký úspěch. Bylo nutné určit přesné pořadí, ve kterém k tabuli chodili. Nicméně pokaždé, než k tabuli vyrazili, nahlédli do sešitu, jak se daná číslovka píše. To jsem upozorovala už dříve u jiných slovíček. Je vidět, že si žáci stále nezapamatovali jak se slovíčka píší. Domnívám se, že je to způsobeno nedostatečnou hodinovou dotací v týdnu a faktem, že hodiny jsou formou kroužku. Žáci tak nejsou hodnoceni a na hodiny se nepřipravují. Pracuji tedy jen s tím, co si zapamatují v hodinách a proto je potřeba opakovat stále dokola. Je tedy nutné upravit plánované cíle, jelikož není možné stavět na neosvojených vědomostech žáků.

Nutnost procvičení číslovek před samotným cvičením bylo evidentní. Žáci poté dostali cvičení, které měli vyplnit, aniž by nahlíželi do sešitů. Ukázalo se, že slovní zásoba třídy je již zafixována. V následujících hodinách se budu snažit zapojovat do nových komunikačních frází vše, co bylo dosud probráno, aby byli žáci nuceni si vybavovat již osvojenou látku a tak ji nezapomněli.

V poslední části hodiny jsme si představili další tématický celek – rodina. Není třeba vysvětlovat průběh, jelikož byl stejný, jako u předchozích tématických celků.

Tabulka č. 8 – Plán osmé hodiny

Hodina:	✓ osmá hodina 8.12.2010
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Queremos tanto a Glendaopakování slovní zásoby – rodina, zápis do sešitu 2. ukazovací zájmeno este/esta → tvoření vět <i>Este es... a Esta es...</i> na základně cvičení z učebnice – představení rodiny 3. nová slovní zásoba – Vánoce 4. domácí úkol
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ flashcards rodina ✓ kopie z učebnice – představení rodiny ✓ handout se slovní zásobou na Vánoce
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	✓ komunikační fráze – <i>Este es..., Esta es..., Se llama...</i>
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ frontální ✓ samostatná práce ✓ interakce U - Ž
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žáci mohou mít problémy s formou množného čísla podstatných jmen. Je potřeba je znovu upozornit předem na pravidla tvoření množných čísel a zdůraznit slovíčka, která se tvoří nepravidelně. Vše zapíši na tabuli, aby to měli žáci názorně zpracované.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný postup v hodině

V úvodu hodiny si zapíšeme procvičovanou slovní zásobu z minulé hodiny. Následně si rozdáme kopii učebnice, kde jeden chlapec představuje svoji rodinu. Žáci tak rovnou uvidí použití zájmen *este/esta*, které si vysvětlíme („*este*“ pro mužský rod, „*esta*“ pro ženský rod) a zapíšeme do sešitu. Poté budeme zájmeno používat ve větách popisujících rodinu – „*Esta es la madre. Se llama María.*“ Žáci už tak budou schopni říci sami gramaticky správnou větu, ve které budou schopni obměňovat jednotlivé větné členy, aniž by si to uvědomovali.

Do druhé části hodiny jsem připravila (na přání žáků) handout s vánoční tematikou (viz. příloha č. 1). Zařadila jsem do něj slovní zásobu (obrázky s popiskem) a jednoduché věty v první osobě množného čísla – „*Co делаем o Vánocích.*“ Snažila jsem se,

aby se každá věta vztahovala k nějakému obrázku. Věty si společně přečteme. Poté budeme procvičovat zejména slovní zásobu, aby si ji žáci co nejvíce zapamatovali. V následující hodině budou jednotlivá slovíčka hledat v osmisměrce (viz. příloha č. 2).

Reflexe hodiny

První část hodiny proběhla velice dobře. Na tabuli jsem zapsala vzorové věty s použitím zájmen „este/esta“, které následně žáci opakovali a obměňovali v nich slovní zásobu. Ačkoliv jsme této aktivitě věnovali značnou část hodiny, žáci stále i po několikanásobném zopakování koukali na tabuli, aby se ujistili, že větu říkají dobře. S větou „Se llama...“ již takový problém nebyl. Tu už měli osvojenou z dřívějších hodin a bez větších problémů tak doplňovali pouze jména podle obrázků (zapojení obrázků bylo hlavně z důvodu motivace žáků). Bylo vidět, že tématický celek rodina si žáci již zafixovali. Dokázali totiž rychle reagovat na jednotlivé obrázky, které do vět doplňovali. Opět tedy šlo o využití metody Silent way v kombinaci s flashcards, kdy jsem se do výuky zapojovala minimálně a žáci měli prostor pracovat. Pokud však udělali chybu, opravila jsem je.

Vzhledem k tomu, že nám první část hodiny zabrala více času, než jsem plánovala (i přesto jsem se rozhodla ji nezkrátit, jelikož procvičení této větné konstrukce jsem považovala za důležitější), na slovní zásobu s vánočním tématem nám zbylo velmi málo času. Proto jsem s žáky prošla pouze samotná slovíčka, která jsme si přeložili a párkrát si je zopakovali. Za domácí úkol dostali si slovíčka ještě několikrát říct. Vzhledem k tomu, že součástí handoutu jsou i obrázky jednotlivých slovíček, mělo by to žákům při opakování a zapamatování pomoci.

Tabulka č. 9 - Plán čtrnácté hodiny

Hodina:	✓ čtrnáctá hodina, 9.3.2011
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. šibenice – procvičení abecedy 2. komunikační hra – seznámení 3. určování hodin – spojení se slovesy na denní rutinu 4. nová slovní zásoba – zvířata
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ karty s komunikační hrou ✓ handout na určování hodin ✓ papírové hodiny ✓ flashcards – zvířata
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zopakování frází <i>¿Cómo estás?</i> a <i>¿Cómo te llamas?</i> a odpovědi na ně – komunikační hra ✓ komunikační fáze <i>¿Qué hora es?</i> a <i>¿Cómo se llama tu ...?</i>
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ interakce U – Ž, Ž – Ž ✓ frontální
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žáci si nebudou pamatovat výslovnost všech písmen → zopakujeme před aktivitou ✓ Při určování hodin žáky může plést španělský výraz pro 1/4 – cuarto, je velmi podobný číslovce 4 – cuatro, nebudu na něj upozorňovat, ale v případě, že se žákům bude plést jim obě slova napíšu na tabuli, aby je při procvičování viděli.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný průběh hodiny

V úvodní části hodiny procvičíme s žáky hláskování slov na aktivitě „šibenice“²². Následně si procvičíme již známé fráze, které používáme při seznamování („Ahoj, Jak se máš? Jak se jmenuješ?“). Budeme procvičovat v rámci komunikační hry, na kterou jsem připravila karty s naznačeným postupem konverzace (viz příloha č. 4). Žáci budou postupovat po šípkách a následovat instrukce. Vzhledem k tomu, že je to nová hra, bude potřeba jasně vysvětlit, její pravidla.

²² Jedná se o všem velmi známou hru, kdy se na tabuli nakreslí určitý počet čárek, který odpovídá počtu písmen ve slově. Žáci se pak budou ptát na jednotlivá písmena, která by se ve slově mohla objevit. Při každém chybném písmenu jim přikreslím kus šibenice. Vyhrají, pokud odhalí slovo dříve, než bude šibenice i s oběšencem hotová.

V druhé části se žáci naučí určovat čas. Vytvořila jsem handout (viz. příloha č. 3), na kterém jsou základní výrazy spojeny s názorným příkladem – obrázkem hodin. Ten žákům rozdám a společně si ho projdeme. Pak žáci dostanou za úkol samostatně doplnit tři volná pole u obrázků s hodinami (s již určeným časem) a na jedné hodině si nakreslit ručičky a připsat, jak se daný čas řekne. Následně budeme procvičovat pomocí papírových hodin. Budu stát před žáky a hýbat s ručičkami na hodinách, žáci se po jednom budou snažit říct, kolik je hodin. Názorná pomůcka v tomto případě bude v průběhu aktivity stěžejní. Navíc žáky bude pozitivně motivovat. Pokud bych žáky vedla pouze slovně, domnívám se, že by je aktivita nebavila a navíc by si frázi „¿Qué hora es?“ a odpověď na ni se správným časovým údajem nezapamatovali tak dobře, jako s použitím papírových hodin.

Na závěr dětem představím nový tematický celek slovní zásoby – zvířata. Předpokládám, že nám nezбудe moc času a proto si slovíčka budeme opakovat pouze slovně. Zápis provedeme následující hodinu.

Reflexe hodiny

Aktivita na hláskování slov žáky zaujala, nicméně byla dost dlouhá, jelikož žáci neustále nahlíželi na sešitu, jak se které písmeno vysloví. Je tedy potřeba tuto aktivitu opakovat častěji v následujících hodinách. Také by bylo dobré vytvořit transparent, který by se v hodinách mohl připevňovat na tabuli, aby jej žáci měli stále na očích.

Velmi dobře dopadla i komunikační hra. Ve schématu, které žáci následovali, používali již mnohokrát zopakované fráze. Názorné schéma žáky vedlo a nutilo je vybavovat si potřebné otázky a odpovědi. Na další hodinu připravím podobnou komunikační hru. Tato vizuální pomůcka je velice praktická. Její obsah je možné stále obměňovat. Vzhledem k tomu, že postup při hře je stále stejný, nebude žákům činit potíže.

Představení nové látky, určování hodin, nebylo pro žáky nijak složité. Číslovky již znali. Stačilo se tedy naučit říkat čtvrt, půl a tři čtvrtě. Jak jsem očekávala, zmíněné tři čtvrtě se některým z nich pletlo s číslovkou čtyři. Proto jsem tedy na tento rozdíl upozornila a žáci si chyby opravili. Zadala jsem domácí úkol a procvičování uděláme až následující hodinu. Žáci se totiž nesoustředili a nemělo by to smysl.

Přešli jsme tedy na nový tematický celek – zvířata, který si žáci sami přáli probrat. Představení nové slovní zásoby proběhlo jako vždy, s vizuálním materiálem (flashcards zvířat), které jsem připevnila na tabuli a k nim připisovala psanou formu slov, žáci si zapisovali do sešitu. Následně jsme si slova několikrát zopakovali, promíchali obrázky

a přiřazovali zpět k psaným formám (tato činnost žáky velice baví, jsou aktivní, nicméně je nutné striktně dodržovat pořadí).

Tabulka č. 10 - plán patnácté hodiny

Hodina:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ patnáctá, 16.3.2011
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. šibenice – procvičení abecedy 2. komunikační hra – nálada, jméno, věk 3. opakování určování hodin – papírové hodiny 4. domino - určování hodin 5. zopakování slovní zásoby – zvířata -> spojení s větou <i>¿Qué ves? Yo veo el/la ...</i>, 6. hra <i>Honzo vstávej!</i> – spojení zvířat a čísel
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ karty s komunikační hrou ✓ papírové hodiny ✓ domino kartičky ✓ flashcards – zvířata
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zopakování frází <i>¿Qué hora es?, ¿Cuántos años tienes?</i> a odpovědi na ně ✓ nová fráze <i>¿Qué ves? Yo veo el/la ...</i>
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ interakce U – Ž, Ž – Ž ✓ frontální ✓ skupinová práce
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Očekávám problémy při určování hodin a to i s názornou pomůckou (zejména 1/4 – cuarto a 4 – cuatro. Nejprve bude potřeba znovu na tabuli znázornit rozdělení hodin a pak s pomůckou pracovat. V následné aktivitě domino již tento problém neočekávám. ✓ Při hře <i>Honzo vstávej</i> (zopakování zvířat a číselovek) budu používat flashcards, je však možné, že pro žáky to bude stále učivo nedostatečně osvojené a karty jim nepomohou. Pokud to tak bude, nechám je vymýšlet si zvířata samotné a tuto variantu nechám na příští hodinu.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný průběh hodiny:

Hodinu zahájíme hrou šibenice na procvičení hláskování. Poté bude následovat komunikační hra, s pomocí kartičky, na které je opět schématicky naznačen postup konverzace. Žáci už postup znají, tentokrát však hra bude o něco delší, zařadila jsem již otázku týkající se jejich věku.

V druhé části hodiny zopakujeme určování hodin, jehož výklad proběhl minulou hodinu. Žáci s ním neměli problémy a proto neočekávám komplikace ani tentokrát. Jen bude třeba znovu upozornit na rozdíl mezi slovy cuarto – cuatro. Bude-li třeba, pro přehlednost jej naznačím na tabuli, aby tento rozdíl měli žáci na očích. Procvičovat budeme s pomocí názorné pomůcky – papírových hodin (opět použití metody Silent Way). Další aktivitu, kterou jsem na procvičení času připravila (viz. příloha č. 6), je domino. Zapojila jsem tři různé varianty pro určení času (písemná forma, číselná forma, vyobrazení hodiny) a šest různých časových údajů.²³ Žáci budou hrát hru ve skupině. Postupně si budou tahat kartičky domina a stavět společně řetěz na sebe navazujících částí. Jedná se o názornou pomůcku, se kterou si žáci formou hry budou upevňovat látku určování hodin.

Ve třetí části hodiny si zopakujeme slovní zásobu představenou v hodině předchozí – zvířata. Nejprve si je řekneme všichni společně. Pak je žáci, podle toho, jak budu ukazovat, budou doplňovat do nové fráze – „¿Qué ves?“ „Yo veo el/la ...“ Tuto frázi pak bude možné použít i na opakování jiné slovní zásoby, nebo je možné zaměnit sloveso a procvičovat tak jinou frázi se stejnou slovní zásobou. Funkce vizuálního materiálu je spíše motivační, nicméně důležitá. Žáci si osvojí novou komunikační frázi, aniž by si to uvědomili.

Na konec hodiny si zahrajeme dětem známou hru „Honzo, vstávej!“, abychom si ještě více procvičili slovní zásobu a doplnili ji o číslovky. Bude-li to možné/nutné, opět použiji flashcards s obrázky zvířat, které dětem mohou pomoci při vybavování slovíček.

Reflexe hodiny

Karta se schématem naznačujícím postup při komunikační hře se osvědčila. Žáci si již z minulé hodiny pamatovali postup a rozšířená verze (o otázku „Kolik je ti let?“) jim nepůsobila problémy. Ačkoliv je to velice krátká aktivita (navíc řízená), bylo vidět, že žáci jsou u ní nuceni přemýšlet a obměňovat odpovědi. Považuji tuto pomůcku za vhodnou pro začátek hodin v rámci tzv. „rozehřívacích aktivit“.

²³ Ve hře domino by se mělo obměňovat maximálně 7 pojmů (Greenwood, 1997, s. 17).

Další názornou pomůckou v hodině byli papírové hodiny. Žáci si s jejich pomocí opakovali fráze „¿Qué hora es?“ a odpovědi „Es la una y... /Son las... “. Následně jsem zapojila další komunikační frázi, „¿Qué haces a la una y .../a las ...?“, kdy jejich úkolem bylo zapojit slovesa na denní rutinu. Na žácích bylo vidět, že jim názorná pomůcka velmi pomáhala, jelikož při rozmyšlení, jak časový údaj zformulovat, se konstantně soustředili právě na ručičky papírových hodin. Následovala hra domino. Ačkoliv bylo zahrnuto pouze 6 časových údajů, které se stále opakovali, jejich tři různé formy žáky pletly. Každou kartičku si museli pořádně prohlédnou (resp. přečíst), aby ji mohli správně přiřadit. I přesto si hru užili, jelikož je hnala touha po vítězství.

V poslední části hodiny jsem si zopakovali tématický celek – zvířata. Vzhledem k tomu, že se již v minulé hodině žáci snažili všechna slovíčka zapamatovat, při opakování nenastal žádný problém. Bylo tedy snadné zapojit novou komunikační frázi „¿Qué ves?“ s odpovědí „Veo el pato/la vaca“. Žákům jsem postupně ukazovala obrázky zvířat. Vzhledem k tomu, že nám stále zbýval čas, tuto frázi (resp. stálé obměňování předmětů, které vidí) jsem aplikovala i na tématický celek – třída. Ukazovala jsem na jednotlivé předměty ve třídě a současně pokládala stejnou otázku. Názorné předměty v této aktivitě pomáhali upevňovat nově naučenou frázi. Domnívám se, že tím si žáci novou frázi dokázali osvojit.

Na úplný konec hodiny jsem si zahráli hru „Honzo vstávej“. Při ní jsem žádné názorné/vizuální pomůcky nepoužila.

Tabulka č. 11 – Plán šestnácté hodiny

Hodina:	✓ šestnáctá, 30.3.2011
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. šibenice – procvičení abecedy 2. <i>Honzo vstávej!</i> 3. určování hodin – papírové hodiny → opět využít fráze (zapsat i do sešitu) 4. tématický celek – barvy → pak spojovat se zvířaty ve větě → <i>¿Qué ves? Yo veo el/la león pardo.</i> 5. zopakování komunikační fráze <i>¿Cómo se llama tu ...?</i>
Materiály:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ papírové hodiny ✓ flashcards – zvířata ✓ flashcards – barvy
Jazykové schopnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mluvení ✓ poslech
Jazykový systém:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ fráze <i>¿Qué hora es?, ¿Qué haces a la una y .../a las ...</i> a odpovědi na ně ✓ fráze <i>¿Qué ves? Yo veo el/la ...</i> + barva
Způsob výuky:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ interakce U – Ž ✓ frontální
Předpokládané problémy a jejich možné řešení:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žákům by mohla dělat problémy shoda podstatného a přídavného jména (zvíře + barva). Předpokládám, že se budou spíše soustředit na to, aby podle obrázků správně určili jak zvíře, tak barvu, ale neuvědomí si, že pokud je zvíře rodu ženského, musí změnit koncovku barvy (la vaca blanca). Jakmile je ale na toto upozorním, domnívám se, že si i na tuto skutečnost budou dávat pozor.

Zdroj: Vlastní.

Plánovaný průběh hodiny:

V úvodu hodiny si zahrajeme nejprve šibenici (už si ji připravují žáci sami) a následně hru „Honzo vstávej!“. To bude na „rozehřátí“ stačit.

Z minulé hodiny procvičíme opět určování hodin a to stejným způsobem. Použiji papírové hodiny a otázky „¿Qué hora es?“ a „¿Qué haces a la una y .../a las ...“, které napíšu na tabuli a žáci si je zapíší do sešitu.

V druhé části hodiny si představíme nový tématický celek – barvy. Proces představování bude úplně stejný, jako u všech předchozích tématických celků (použití

flashcards, připevnění na tabuli, písemná forma slov a následné opakování). Na to navážeme kombinováním barev a zvířat ve větných konstrukcích „Yo veo el pato negro“. Tím se žáci naučí (nevědomky), kam se ve španělštině umisťují přídavná jména. Žákům budu vždy ukazovat dvojici flashcards (zvíře a barvu), což doplním otázkou „¿Qué ves?“. Obrázky tedy budou plnit nejen funkci motivační, pomůžou ale také v upeňování nové větné konstrukce.

Na závěr si zopakujeme komunikační frázi „¿Cómo se llama tu ...?“, na kterou mám otázky připravené na vytvořených flashcards (viz. příloha č. 5). Tentokrát se jedná o flashcards s písemným obsahem. Žáci nejprve budou muset otázku přečíst, přeložit a posléze na ni odpovědět.

Reflexe hodiny:

„Rozehřívací“ hry na začátku hodiny proběhly standardní formou. Žáci už věděli, co mají dělat a proto jsme s nimi neztráceli čas. Před hrou „Honzo vstávej“ jsme si pro lepší průběh zopakovali pomocí flashcards samotná zvířata. Číslovky již nebylo potřeba, žáci je mají dostatečně zafixované. Tentokrát hru vedl jeden žák (vyzýval ostatní větou: „Juan, levántate!“, ti reagovali otázkou „¿Qué hora es?“, poté následovala odpověď např. „Son las tres de pato“). Já jsem se hry neúčastnila, pouze jsem ukazovala obrázky zvířat, které žák musel v odpovědích použít. Číslovku si žák mohl doplnit sám. Použití obrázků v tomto případě rozhodně urychlilo celý proces hraní a navíc se žáci nemohli vyhnout slovíčku, které jim třeba dělá problém.

Na přání žáků jsem navázala s představením tématického celku – barvy (proběhlo stejnou formou, jako vždy). To, že si žáci sami přáli probírat určitou skupinu slov, napomohlo k rychlejšímu procesu expozice. Žáci byli i více motivovaní. Následná fixace a aplikace barev v kombinaci se zvířaty ve větách „Yo veo la vaca verde.“ jim nedělaly problémy. Opět jsem využila variantu metody Silent way, kdy jsem žákům ukazovala dvojice flashcards (zvíře a barvu) doplněnou otázkou „¿Qué ves?“. V následujících hodinách budeme rozšiřovat obdobné komunikační fráze, ve kterých bude možné obměňovat veškerou zafixovanou slovní zásobu.

Na konce hodiny jsem zvolila zopakování komunikační fráze „¿Cómo se llama tu...?“ (s pomocí flashcards s písemným obsahem), jelikož pro žáky není tak náročná, jako určování hodin, na které nám nezbyl čas. To procvičíme na začátku následující hodiny.

Závěr

Cizí jazyky jsou pro náš život v rámci sjednocující se Evropy esenciální. Nelze je v žádném případě vyřadit z osnov základních škol, právě naopak. Měli bychom žákům umožnit výběr z co nejširší škály cizích jazyků. Neméně důležité je, aby si žáci k jejich studiu sami našli cestu a vytvořili si k nim pozitivní vztah, jelikož studium jazyka je studium na celý život.

Výuka by měla být aktivní a co nejvíce pestrá. Žáci by se měli zapojovat do výuky co nejvíce, neměli by pouze pasivně přijímat informace. Proto je velice vhodné používat různé typy pomůcek a materiálů, se kterými žáci mohou manipulovat. Jejich začleňování do jednotlivých hodin celý proces učení žákům zpestří a při správném použití i usnadní. Pochopitelně záleží na obsahu předmětu a stupni učebního procesu (v jaké fázi se žáci nacházejí – motivace, expozice, fixace, diagnóza či aplikace).

Vizuální materiál, reps. názorné pomůcky jsou nedílnou součástí vyučovacího procesu nejen cizích jazyků. Jejich použití v hodinách napomáhá jak učiteli tak žákům. Zařazení těchto pomůcek může být stěžejní pro danou látku, nebo ji může podpořit či nějakým způsobem doplnit. Hlavní funkcí těchto pomůcek v rámci výuky cizího jazyka je motivace (počáteční fáze vyučovacího procesu, důležitá pro získání pozitivního přístupu žáků). Můžeme je používat při představování/expozici nové látky, při upevňování/fixaci pravidel či gramatických konstrukcí, nebo jako pomůcku pro vybavování, reps. aplikaci již osvojeného učiva.

Nejčastěji aplikovaným vizuálním materiálem v hodinách španělského jazyka v rámci této práce byly flashcards. Využívala jsem je zejména při představování/expozici nového tématického celku slovní zásoby, jeho následné fixaci i při aplikaci v komunikačních frázích. Žáci se aktivně podíleli na všech výše zmíněných fázích vyučovacího procesu. Při expozici nového tématického celku sami určovali, co která flashcard představuje. Skupinové aktivity v rámci fixace slovní zásoby byly navíc motivační. Pochopitelně s těmito flashcards bylo možné vymyslet varianty opakovacích cvičení.

Po osvojení jistého objemu slovní zásoby se flashcards mohly použít dále jako doplňující vizuální materiál pro fixaci komunikačních frází či jiných větných konstrukcí. Už od počátečních hodin jsme se snažili jisté fráze opakovat a obměňovat v nich jen některé části.

Často využívanými flashcards byly i varianty s písemným obsahem. Žáci byli při jejich použití nuceni více přemýšlet, jelikož nejprve obsah přečetli, pak přeložili a následně na něj odpověděli.

Další využívanou názornou pomůckou byla schémata komunikační hry. První z nich bylo velice jednoduché a postupně, s přibývajícími novými frázemi, jsem jednotlivá schémata rozšiřovala. Pro úvod hodiny byla ideální, žáci se uklidnili, jelikož se museli soudstředit a reagovat na svého partnera ve dvojici.

V rámci procvičování slovní zásoby třída jsme využívali předmětů kolem nás. Předměty jsme mohli využít i při aplikaci množného čísla podstatných jmen, jelikož ve třídě se nacházel různý počet jednotlivých věcí. Tak jsme dosáhli i procvičování číslovek. Podobně se dalo aplikovat i fixování barev pomocí hry „Dotkni se...“.

Z ostatních her využívajících vizuální materiál jsem využívala hru „domino“ (pro určování času). Také jsem zahrnula deskovou hru s názvem „¿Cómo se llama...?“ na procvičení fráze a slovní zásoby rodina. Neměla bych opomenout ani hru „šibenice“, kterou jsme používali jako „rozehřívací“ hru na úvod hodin. Zařazení těchto her bylo velice vhodné. Změnily celý ráz hodiny a žáci se při nich dokázali i odreagovat. Nicméně jejich funkce není nevýznamná. Žáci se aktivně účastnili a nenásilnou formou procvičovali látku, kterou hra obsahovala. Pro fázi fixace či aplikace považuji tyto hry za výbornou pomůcku.

Nicméně, vše nešlo tak hladce, jak by se mohlo zdát. Nejčastějším problémem, se kterým jsem se v hodinách setkávala, byla nekázeň (zejména jedné žákyně). Vizuální materiály nejsou všemocné a ne vždy bylo možné žáky správně namotivovat. V případě, že se probíranou látku chtěli sami naučit, nebyl problém, pakliže však pro ně látka nebyla zrovna atraktivní, ani obrázky je nedokázaly přesvědčit. Jedním z důvodů byla zřejmě únava po škole. Dovolím si tvrdit, že i počátky puberty měly jistý vliv na náladu a chování žáků. Ne vždy měli chuť pracovat s obrázky či jinými názornými pomůckami. V některých případech se odmítali účastnit i společných aktivit. Nikoho jsem do ničeho nenutila, bylo by to zbytečné a mohlo by je to odradit od dalšího učení. Pokud to bylo možné, přenechávala jsem vedení některých aktivit samotným žákům. Zodpovědnost, kterou v tu chvíli měli, je zaměstnala natolik, že zapomněli na vzpurné myšlenky.

Přílohy

Příloha č. 1 - Handout na slovní zásobu Vánoce

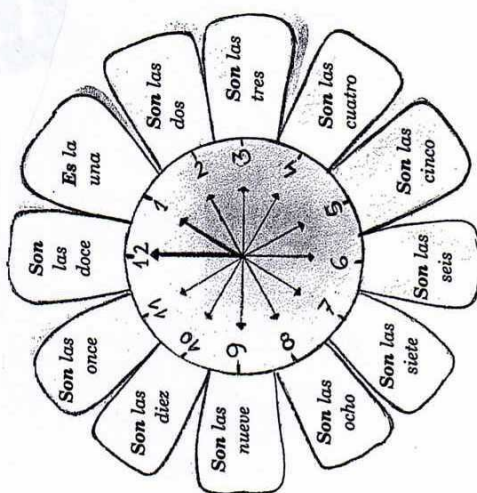
<u>La NAVIDAD - VÁNOCE</u>					
	los cascabeles		la decoración		la chimenea
	el árbol de Navidad		el muérdago		el trineo con Papá Noel
	el hombre de nieve		el regalo		el villancico
	el niño Jesús	<p>¿Qué hacemos por Navidad? - Co děláme o Vánocích? Decoramos el árbol de Navidad. - Zdobíme stromček. Damos los regalos - Dáváme dárky. Cantamos los villancicos. - Zpíváme koledy. Celebramos el nacimiento del niño Jesús. - Slavíme narození Ježíše Krista. Construimos el hombre de nieve - Stavíme sněhuldku.</p>			
				<p>Esperamos a Papá Noel. - Čekáme na Ježíška. Vemos la tele. - Kookáme na televizi. Relajamos. - Odpočíváme. Comemos mucho- Hodně jíme.</p> 	

PALABRAS CRUZADAS

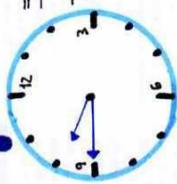

K	C	A	S	C	A	B	E	L	C	H	A
N	L	E	E	T	I	R	E	S	L	E	R
V	R	N	S	O	S	E	A	W	E	T	B
V	F	E	E	G	P	G	X	A	V	A	O
I	N	M	P	A	P	A	N	O	E	L	L
L	O	I	U	D	W	L	Q	T	I	V	D
L	I	H	M	R	D	O	Q	R	N	N	E
A	C	C	O	E	V	Q	N	I	E	S	N
N	A	L	R	U	B	A	N	N	D	E	A
C	R	K	D	M	N	O	P	E	E	E	V
I	O	I	L	O	J	E	Z	O	R	C	I
C	C	M	I	E	W	R	Q	E	B	B	D
O	E	Z	S	O	P	K	D	I	M	C	A
P	D	U	E	P	L	G	K	Z	O	L	D
S	S	P	A	Q	N	F	L	O	H	M	E

¿Qué hora es? = Kolik je hodin?

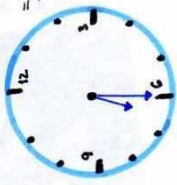

= Son las diez menos cuarto.

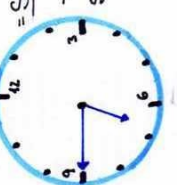
→ Duermo a las diez menos cuarto.

= Son las seis y media.

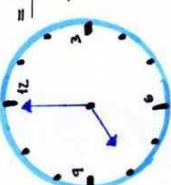
→ Pongo la ropa a las seis y media.

= Son las siete menos cuarto.

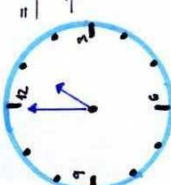
→ Me peineo a las siete menos cuarto.

= Son las ocho.

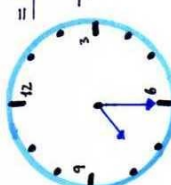
→ Estudio a las ocho.

= Es la una.

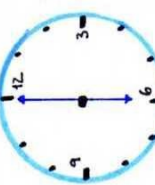
→ Como a la una.

= Son las siete y media.

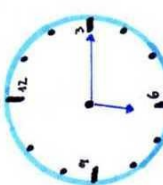
→ Me ducho a las siete y media.

= Son las seis.

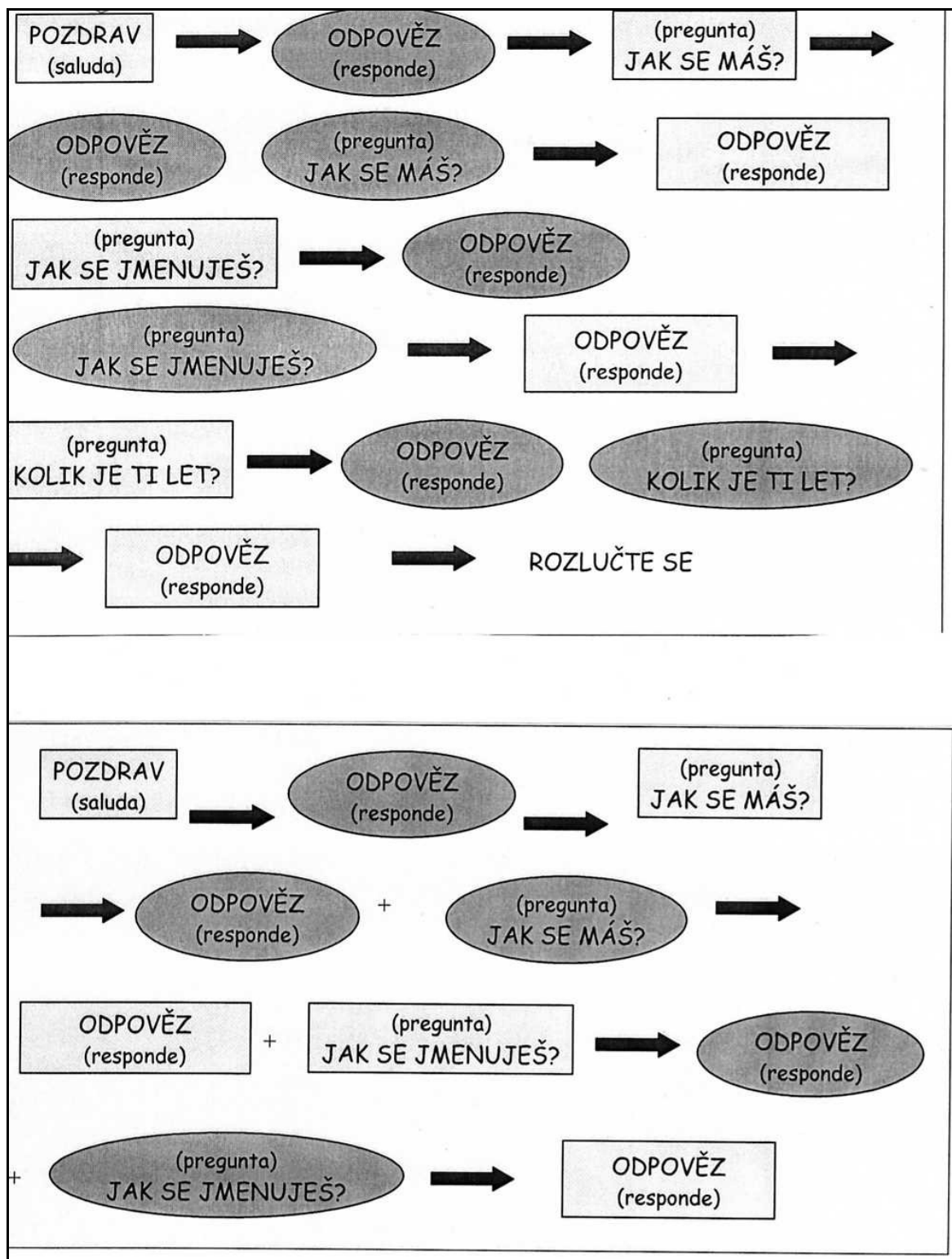

→ Me despierto a las seis.

= Son las seis y cuarto.

→ Limpio los dientes a las seis y cuarto.

ESTOY
ENFERMO

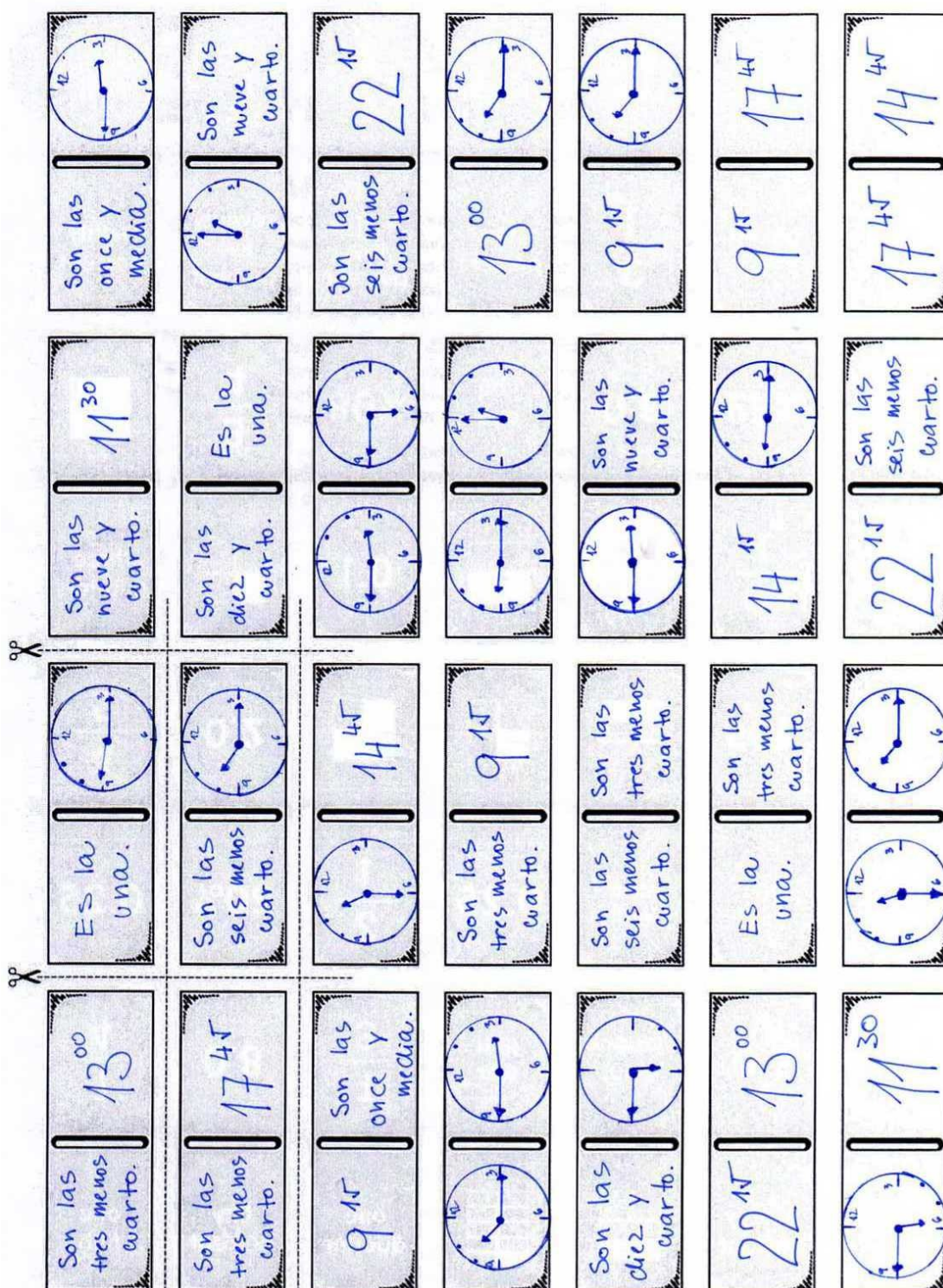
¿CÓMO SE
LLAMA TU
ABUELA?

ME PEINO
ALAS 6:45

2-3

ACTIVITY
BOX

blank set Fraction dominoes

20

PHOTOCOPIABLE

From ACTIVITY BOX by Jean Greenwood © Cambridge University Press 1997

	Vrána kráká. Cornix cornicatur. die Krähe krechzet.	á á	A a
	Ovce bečí. Agnus balat. das Schaf blöcket.	bé é é	B b
	Kobylka vřeští. Cicada stridet. der Heuschreck zitzschert.	cí cí	C c
	Dudek dudá. Upupa, dicit. der Widhöpf, ruft.	du du	D d
	Dítě pláče. Infans ejulat. das Kind wemmert.	é é é	E e
	Vitr věje. Ventus flat. der Wind wehet.	fi fi	F f
	Husa kejhá. Anser gingrit. die Gans gackert.	ga ga	G g
	Ústa dýchají. Os halat. der Mund hauchet.	há h háh	H h
	Myš piští. Mus mintrit. die Maus pifpirt.	i i i	I i
	Kachna káchá. Anas tetrinnit. die Ente schnackert.	kha kha	K k
	Vlk vyje. Lupus ululat. der Wolff heulet.	lu lu	L l
	Medvěd bručí. Urfus mürmurat. der Beer brummet.	mum mum	M m
	Kočka mňouká. Felis, clamat. die Katz mautzet.	nau nau	N n
	Vozka volá. Auriga, clamat. der Fuhrmann, rufft.	ó ó ó	O o
	Kuře piští. Pullus pipit. das Kuchlein pipet.	pi pi	P p
	Kukačka kuká. Cuculus cuculat. der Kuckuck kucket.	kuk ku	Q q
	Pes vrčí. Canis ringitur. der Hund marret.	err	R r
	Had syčí. Serpens sibilat. die Schlange zischet.	sí	S s
	Kavka kráká. Graculus, clamat. der Heher, schreiet.	lae lae	T t
	Sova houká. Bubo ululat. die Eule uuhet.	ú ú	U u
	Zajíc vřeští. Lepus vagit. der Hase quäcket.	vá	W w
	Žába skřehotá. Rana coaxat. der Frosch quacket.	coax	X x
	Osel hýká. Asinus rudit. der Esel ygaet.	yy y	Y y
	Střechek bručí. Tabanus, dicit. die Brems summet.	ds ds	Z z

XXXVII.

Vnější
úlové
člověka.

Membra
Hominis
Externa.
Die äusserlichen
Glieder
des Menschen.

Hlava 1 jest nahoře,
dole nohy 20.
Krk
jenž se v ramena 2
končí,
přední část
jest hrdlo 3; .
zadní
šíje 4.
Prsa 5

Caput 1 est suprà;
infra, Pedes 20,
Colli
(quod definit
in Axillas 2)
pars anterior,
est iugulum 3;
posterior;
Cervix 4.
Pectus 5,

Das Haupt 1 ist oben;
unten, die Füsse 20.
Des Halses
(der sich endet
in die Achseln 2)
Vordertheil,
ist die Kähle 3;
das Hintertheil,
der Nacken 4.
Die Brust 5,

jsou napřed;
v zadu hřbet 6;
na oněch
mají ženy
dva prsy 7
s bradavkami.
Pod prsy
jest břicho 9;
uprostřed něho
pupek 10;
pod tím lůno
a hanba 11.
Na zad
jsou lopatky 12;
na nichž visí
plece 13;
na těch paže 14
s loktem 15;
odtud po obojí straně
ruce,
pravá 8
a levá 16.
Po plecích následují
bedra 17
s kyčlemi 18
a na zadku
řít 19.
Nohu dělají:
stehno 21,
pak hnát 23,
mezitím koleno 22,
na němž lýtko 24
s holení 25 jest;
dále kotníčky 26,
pata 27,
a chodidla 28;
na konci
palec 29
se čtyřmi prsty.

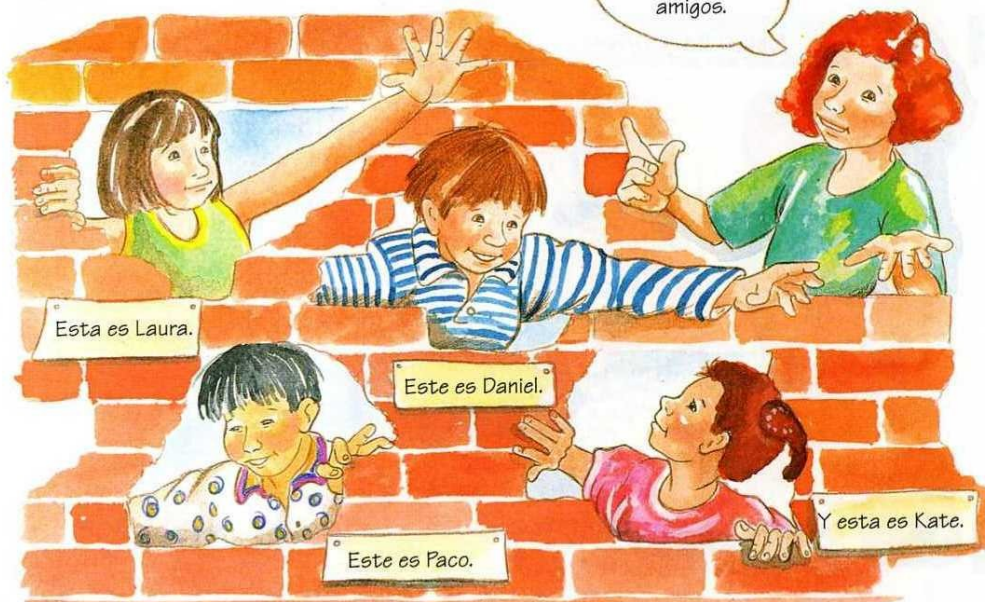
ist antè;
retrò, Dorsum 6;
in illo,
sunt Foeminae,
binae Mammae 7
cum Papillis.
Sub pectore
est Venter 9;
in ejus medio,
Vmbilicus 10;
subtus Inguen 11,
& pudenda.
A tergo,
sunt Scapulae 12;
a quibus pendent
Humeri 13;
ab his, Brachia 14,
cum Cubito 15;
inde, ad utrumque
latus,
Manùs, Dextera 8
& Sinistra 16.
Humeros, excipiunt
Lumbi 17
cum Coxis 18,
& in Podice (culo)
Nates 19.
Pedem absolunt:
Femur 21;
tum, Crus 23,
(intermedio Genu 22)
in quo Sura 24,
cum Tibià 25;
abinc Tali 26,
Calx (Calcaneum) 27
& Solum 28;
in extremo
Hallux 29
cum quatuor Digitis.

hinter, der Rücken 6;
an jener,
haben die Weibsbilder,
zwei Dutteln (Brüste) 7,
mit Warzen (Zitzen).
Unter der Brust,
ist der Bauch 9;
in dessen Mitte,
der Nabel 10;
darunter, der Schmerbauch
und die Scham. [11
Auf dem Rücken
sind die Schulterblätter 12;
an welchen hangen,
die Schultern 13;
an diesen, die Arme 14,
mit dem Ellbogen 15;
alsdann, zu beiden Seiten,
die Hände, die Rechte 8
und die Linke 16,
Auf die Schultern, folgen
die Lenden 17,
mit den Hüften 18;
und am Hintern
die Arschbacken 19.
Das Bein machen:
die Oberschenkel 21;
dann, die Unterschenkel 23,
(darzwischen die Knieh) 22
an welchem die Waden 24,
samt dem Schinbein 25;
alsdann, die Knorren 16,
die Versche 27,
und die Sole 28;
im Ende,
die grosse Zehe 29,
mit den vier andern.

7

Escucha y mira

Esta es mi familia.

nueve 9

Seznam literatury a použitých zdrojů

- KYRÁŠEK, Jiří – HOFMANN, Franz. 1977. *J.F. Herbart a jeho pedagogika*. Praha: Stát. ped. nakl.
- SINGLE, František. 1984. *John Locke: O výchově*. Praha: Stát. ped. nakl.
- PETTY, Geoffrey. 1996 *Moderní vyučování: Praktická příručka*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-070-7.
- PISONERO, Idoro – LOBATO, Jesús Sánchez – SANTOS, Isabel. 1997. *Pasacalle 1: Curso de español para niños*. Madrid: Sociedad General Española de Librería. ISBN 84-7143-603-5.
- KASPER, Tomáš – KASPEROVÁ, Dana. 2006. *Vybrané kapitoly z dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7372-143-0.
- KALHOUS, Zdeněk – OBST, Otto. 2002. *Školní didaktika*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-253-X.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 2001. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 2007. Praha: VÚP.
- Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Škola pro všechny*. 2007. Liberec: Základní škola Broumovská Liberec.
- PŘÍHODA, Václav. 1977. *Ontogeneze lidské psychiky. 1, Vývoj člověka do patnácti let*. Praha : Stát. ped. nakl.
- KOMENSKÝ, Jan Ámos. 2001. *Orbis sensualis pictus: Svět v obrazech*. Praha: nakladatelství Levné Knihy KMa., ISBN 80-7309-050-3.
- MAŇÁK, Josef – ŠVEC, Vlastimil. 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-039-5.
- MAŇÁK, Josef a kol. 1997. *Alternativní metody a postupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1549-7.
- MOJŽÍŠEK, Lubomír. 1988. *Vyučovací metody*. Praha: Stát. ped. nakl.
- ŘÍČAN, Pavel. 2006. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-124-7.
- ŘÍČAN, Pavel. 2005. *Psychologie: příručka pro studenty*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-923-2.
- PAUSEWANG, Elfriede. 1993. *130 didaktických her: Pro skupiny dětí od 3 do 8 let*. Praha: Portál. ISBN 80-85282-49-6.

- SCRIVENER, Jim. 2005. *Learning Teaching: A guidebook for English language teachers*. Oxford: Macmillan Publishers Limited. ISBN-13: 978-1-4050-1399-4.
- ČÁP, Jan. 1983. *Psychologie pro učitele*. Praha: Stát. ped. nakl. ISBN 978-80-7367-273-7.
- HENDRICH, Josef. 1988. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Stát. ped. nakl.
- LERNER, Isaak Jakovlevič. 1986. *Didaktické základy metody výuky*. Praha: Stát. ped. nakl.
- PAUSEWANG, Elfiede. 1993. *130 didaktických her*. Praha: Portál. ISBN 80-85282-49-6.
- GREENWOOD, Jean. 1997. *Activity box: a resource book for teachers of young students*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-49870-8.
- SEYMOR, David. 2005. *700 classroom activities*, Oxford: Macmillan. ISBN 1-4050-8001-9.
- ONDŘÁČEK, Josef. 1967. *Názorné vyučování na základní devítileté škole*, Praha: Stát. ped. nakl.

Seznam použitých tabulek

Tabulka č. 1 – ŠVP Broumovská – Francouzský jazyk.....	13
Tabulka č. 2 – Přehled výukových metod.....	17
Tabulka č. 3 – Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky.....	23
Tabulka č. 4 – Plán první hodiny.....	30
Tabulka č. 5 – Plán třetí hodiny.....	32
Tabulka č. 6 – Plán páté hodiny.....	34
Tabulka č. 7 – Plán sedmé hodiny.....	36
Tabulka č. 8 – Plán osmé hodiny.....	38
Tabulka č. 9 – Plán čtrnácté hodiny.....	40
Tabulka č. 10 – Plán patnácté hodiny.....	42
Tabulka č. 11 – Plán šestnácté hodiny.....	45

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Handout na slovní zásobu Vánoce.....	49
Příloha č. 2 – Cvičení na slovní zásobu Vánoce.....	50
Příloha č. 3 – Handout na určování času.....	51
Příloha č. 4 – Komunikační hry.....	52
Příloha č. 5 – Vytvořené flashcards.....	53
Příloha č. 6 – Domino na určování času.....	54
Příloha č. 7 – Ukázky z knihy Orbis pictus.....	55
Příloha č. 8 – Ukázka z učebnice Pasacalle 1: Curso de español para niños - rodina.....	57